

REDACTIA

Arad, Deák Ferenc-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an . . . 20 cor.
pe 1/2 an . . . 10
pe 1/4 an . . . 5
pe 1 lună . . . 2

N-rii de Duminică pe an 4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisuri nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferenc-utca nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Serisori nefrancați nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Anul VI.

Număr de Duminică

Nr. 25

Szell și alegerea dela Arad.

Alegerea de episcop al Aradului a părintelui vicar *Vasilie Mangra* a ajuns în stadiul când trebuie să se rostască asupra-i și guvernul țării.

Sinodul episcopesc în ședința sa de Marți 24 Iunie n. confirmând adică alegerea și din punct de vedere canonic, I. P. S. Sa Mitropolitul *Ioan Mețianu* e ținut ca în scurta vreme să înștiințeze guvernul despre alegere și să ceară înalta aprobare.

Framântările cari au durat atâta vreme, au încetat. D'aci încolo între factorii chemați să lupte pentru întărirea așezămintelor noastre bisericești și pentru respectarea faptelor săvârșite după formă și lege există o *solidaritate deservită*. *Vasilie Mangra* începând cu ziua de Marți nu este alesul eparchiei Aradului numai, ci mirele bisericii ortodoxe române, pentru a cărui așezare în scaun în primul rând este chemat să lupte Mitropolitul și greutăți dacă sunt, să angajeze întreg episcopatul ortodox român.

În fața guvernului, a opiniei publice și M. Sale numele lui *Vasilie Mangra* trebuie să apară nu ca reprezentând un grup de oameni, voința și dorința unui partid, ci el este păstorul pe care-l dorește o diecesă întreagă și alesul pe care episcopatul român ortodox l-a declarat și el vrednic să i-se dea toiag.

Eată de ce noi credem că primul ministru *Szell* se va simți îndemnat să propună spre întărire prea înaltă alegerea săvârșită de Sinodul Arădan în ziua de 12 Iunie n. Sunt înalte interese nu numai pur bisericești, dar și de stat, ca să se readucă odată în eparchia Aradului pacea, liniștea și stabilitatea. Peste jumătate milion Românii așteaptă să-și vadă episcopul mult iubit. Și noi așa știm, sunt dovezi că așa este: *Szell* a luat guvernul să facă pace în țeară, să

inaugureze pe toate terenurile regimul dreptății, legit și dreptului. Dorința lui este să molcomească spiritele, să apropie pe cetățenii de toate confesiunile, ca astfel puterile chemate a lupta pentru mărirea și întărirea patriei să nu se risipească în preocupări și frământări electorale. Deja trecuta alegere a aruncat așa valuri, încât a divizat p'un moment nu numai pe Românii, dar a pasionat și pe unele cercuri maghiare. E ușor de înțeles câtă amarăciune și violență s'ar depune într-o două campanie și ce furtună s'ar deslanțui când cine știe pentru a cui interes ori dorința eparchia Aradului s'ar imbrânci spre o nouă luptă electorală.

În cazul de față guvernul și dacă n'ar fi condus de principiile exprimate de *Szell* în cuvintele: „*jog törvény, és igazság*”, motive nu sunt de a nesocoti dorința eparchiei.

Alesul *Vasilie Mangra* este doar nu numai un distins fiu al neamului și bisericii sale, un scriitor bisericesc de valoare, dar și un credincios fiu al patriei, un convins cetățean al statului ungar. Că s'a strigat în contra lui în unele ziare, ba s'a gasit și un contele care să interpeleze, — asta pe guvern nu-l poate clătina. Doar guvernul știe mai bine, că violența articolelor scrise împotriva lui *Vasilie Mangra* stă în raport drept numai cu lipsa de obiectivitate și de adevăr. Dacă am admite a nume că poate fi tacsat „trădător de patrie” un cetățean care în viața sa n'a călcat nici o lege, căci *Vasilie Mangra* nici odată n'a fost dat în judecată, dacă am admite că vuietul presei poate să determine hotărârile la a căror adăcere trebuie să prezideze cumpănala, obiectivitatea și dreptatea, unde am ajunge? N'am mai fi în stat de drept, ci în stare de anarhie!

În cazul prezent *Szell* este apoi luminat. Regretatul episcop *Goldis*

facuse doar actualului guvern cunoscută situația eparchiei Aradului și de când *Vasilie Mangra* este vicar episcopesc, guvernul d'asemenea a putut să-l aprecieze.

Însăși campania electorală și actul alegerii a putut să convingă apoi pe toți, că la spatele lui *Mangra* nu stă o „clacă”, „ultraști” și „trădători de patrie”, cum cu atâta răutate s'a insinuat pentru anume interese personale, ci o grupare de bărbați cari își iubesc biserica și n'au dorința mai mare decât să aducă în concordanță viața lor bisericească cu interesele superioare ale patriei, așa cum alesul episcop *Vasilie Mangra* a accentuat în vorbirea sa rostită în ziua alegerii. Între cei grupați pe lângă noul ales, nu sunt decât elemente de ordine. Programa lor a fost doar accentuată și în ziua alegerii prin frunțașul *Dr. Oncu*, de ale cărui cuvinte rostite în fața altarului nimeni n'are drept să se îndoiască. Pacea în biserică, înțelegerea cu toate confesiunile, supunere legilor țării, credința Tronului, — eată programa și a nou alesului episcop și a celor ce s'au angajat să-i stea într'ajutor în conducerea eparchiei. Și cine ne cunoaște, știe că suntem bărbați cari ne ținem de cuvânt.

Credem că *Szell* va decide în cauză basat pe informațiuni complete și având în vedere interesele superioare ale patriei comune. Eată de ce privim cu liniște și încredere în fața actului ce va urma pentru a-l avea și după legea civilă episcop pe *Vasilie Mangra*.

Kossuthismul în Bihor. Se știe că la alegerile din Octombris kossuthiștii au cucerit în Bihor trei cercuri: *Oradia*, *Beiuș* și *Tinca*. *La Margitta* au rămas în minoritate. *Mercuri* s'a făcut însă alegerea suplimentară la *Margitta*, deoarece *Orley*, al cărui mandat fusese atacat, demisionase. Mandatul a

fost câștigat de kossuthiștii *Szatmári Mór*, publicist, care a avut 1478 voturi față de 794 voturi ale liberalului *Orley Kálmán*.

Revisiunea legii electorale. După comitatul *Pojon* vin acum orașele *Semlecz* și *Bélabánya*, urgentând Dietei revisiunea legii electorale. Cererile consiliilor comunale ale orașelor *Semlecz* și *Bélabánya* către parlamentul din *Budapesta*, conțin următoarele puncte:

1. O nouă arondare a cercurilor electorale având în vedere numărul alegătorilor.
2. Fixarea censului unitar și largirea dreptului electoral.
3. Votarea în comune.

Dr. Jancsó Benedek

la

Seminarul român arădan.

În decursul campaniei ce s'a dus pentru alegerea de episcop al Aradului, po-trivnicii d' lui *V. Mangra* n'au cruțat nici Seminarul din Arad Voind să slăbească poziția d' lui *R. Ciorogariu*, nu s'au rușinat să publice prin presa maghiară cele mai revoltătoare denunțări, neadevăruri și scornituri îndrăznețe. Directorul Seminarului a fost înfișat ca bărbat care nici pe departe nu cunoaște afacerile școlare; față de elevi s'ar fi purtând selbatic și peste tot, de când e director, de câte-va luni, a răsturnat întreaga buna rânduială a acestui scump așezământ cultural.

S'a împins infamia până a i-se face lui *Mangra* și *Ciorogariu* o vină pentru că în Seminar elevii vorbesc românește ear fot unghurești nu li se dă de citit, și peste tot, limbet maghiare nu i-se dă nici o grije.

Pacatosul care a „plasat” aceste articole în ziarele din Arad și *Budapesta* este un individ care pentru purtarea sa rea a fost îgonit din Institutul Pedagogic, unde din nefericire ajunsese profesor. . . Acum bate ulițele *Budapestei*.

„Din Bătrâni”.

Sub titlul de mai sus marele nostru literat *Ioan Slavici* a scos de sub tipar un volum de 328 pagini, despre a cărui conținut scrie în prefața următoarele:

E o chestiune de bună credință literară să fac mărturisirea, că faptele expuse în această narațiune pe cât de frumoasă, pe atât de interesantă, nu sunt plasmuirii ale mele, ci întâmplări petrecute sunt acum vre-o mie trei sute de ani, în timpul domniei împăratului *Justinian*, când *Gepizii* au fost risipiți în luptă cu *Lombardii* și cu *Avarii* și când *Bulgarii* și marile mase de *Slavi* au sosit la poalele *Carpaților*.

Întâmplările acestea sunt atât de invederat adevărate, încât i-aș jigni pe cititorii, dacă mi-aș da silința să-i conving prin dovezi înșirate după toate regulile stabilitate de istoriografil pedanți.

Oare-care nedumerire nu poate să rămână decât în inimile cititorilor, care n'au avut încă mulțumirea de a cunoaște din propria lor intuițiune poienele ce se 'ntind în culmile *Bucegilor* și văile ce se deschid din ele spre șesul dela *Dunăre*.

Vezuții din (șepărtare, *Bucegii* ni-se

prezentă ca niște înălțimi cu culmi înguste, din care omul foarte ușor se răstoarnă în prăpăstii fără de fund. Urcându-ne însă în vre-una din aceste culmi, rămânem uimiți de largimea ce se deslășura în fața vederii noastre. Pădurile de brad și cele de fag rămân departe în vale, și de asupra lor se întinde un fel de câmpie văluroasă, în care putem cutriera zile întregi de-arădului.

Stând în culmea omului, care e cea mai înaltă dintre toate, și întorcându-ne cu fața spre șesul dela *Dunăre*, rămâne în dosul nostru valea cea strimță și ripoasă a *Prahovei*, de-alungul căreia se face pe la *Predeal* trecerea în *Țeara Bârsei*, care de sus să vede ca un fel de raiu pământesc. La stânga se latind poienele din culmile munților *Coștilă*, *Caraiman*, *Gepii*, *Peatra Arsă*, *Virful cv. Dor* și *Furnica*, ear la dreapta, despărțita prin trecătoarea dela *Strunga* se înșiră culmile munților *Bârsei* și mai de parte, despărțite prin trecătoarea *Branului*, ale munților *Făgărașului*, dintre care cei mai de frunte *Păpuș*, *Scărișoara*, *Viștea*, *Virful Orlului*, *Negoiul* și *Surul*. Înaintea noastră se desfășură văile, la început strimte și apoi din ce în ce mai largi, prin care se varsă rurile *Ialomița*, *Dâmbovița* cu

afluentul lui *Riul Alb*, *Riul Doamnei* și *Argeșul*. Toate aceste sunt azi cum erau înainte de aceasta cu o mie trei sute de ani, și oamenii ce trăesc vara în poiene și-și au în timp de iarăă adăposturile prin văile strimte sunt și dinșii tot cei de atunci.

Între Omul și *Caraimanul*, la marginea poienei, unde se încep pădurile de brad, e și azi pe țermul drept al *Ialomiței* poienița tăcută, unde *Parintele Luca* își avea colibele, și de-asupra poienței e încă în ființă peștera. În gura careia azi se află *Sihitul Ialomței*.

Coborând de aici la vale, dăm după un mers de jumătate de zi în satul *Moroieni*, din care trecem la *Buciumești* și apoi la *Urseni*, — tot ca atunci.

Altă peșteră încă mai mare și mai ascunsă în infundăturile văilor se află sub *Păpuș*, pe țermul stâng al *Riului Dâmbovicioara*, care din sus de *Rucăr*, în dreptul trecătorii *Branului*, se varsă în *Dâmbovița*.

Coborând de aici la vale, dăm în *Dragoslavele*, sub dealul *Mateiaș*, apoi se înșiră de-alungul văii satele *Slobozia*, *Boden*, *Cetățeni*, *Mestecați*, *Văleni*, *Gemeni*, *Capu Coastei*, *Cândești*, *Boteni* și tocmai departe spre șes *Dragodănești*, — tot locuri însemnate în trecutul neamului nostru.

Pe *riul Doamnei*, în sfârșit, e mai spre șes satul *Domnești*, ear în fund *Slatina*, unde pe acele timpuri se spăla aur din nisipul adus de riu din munți.

Pe *Dâmbovița*, în fața satului *Boden*, în hotarul satului *Cetățeni*, se află ruinele unei cetăți, căreia istoriografil nostri îi zic „*Cetatea lui Negru-Vodă*”.

Narațiunea aceasta e numai începutul unui șir de narațiuni din ce în ce mai frumoase și mai interesante, pe care am de gând să le public, dacă bunul Dumnezeu mi va mai lungi zilele și-mi va da sănătate, ear oamenii-mi vor lăsa răgaz. În proxima din aceste narațiuni voi expune întâmplări petrecute în timpul *Părinților Ciril* și *Metodiu*, apostolii *Slavilor*, care au trecut și pe la străbunii noștri și ni-au adus și nouă învățăturile dreptei credințe. Atunci cetitorii se vor încredința, că cetatea aceasta, deși nu de un *Negru-Vodă* a fost întemeiată, poate să fie numită și cuibul *Negrilor-Voievozi*, căci vor afla de ce li-se zice „*Negri*”.

Decamdată vor afla numai, cum s'a urzit acest cuib de maii apărători ai neamului.

Vorba e însă că s'a făcut sgomot și astfel ne și pomenirăm că ministrul instrucției publice a trimis de alături aici pe Dr. Jancsó Benedek să vadă institutul pedagogic-teologic, să asiste la examene și să raporteze apoi.

Nouă și tuturor amicilor așezămintelor culturale române din Arad ne pare bine de altfel de venirea d-lui Dr. Jancsó Benedek. D-sa se va putea convinge în persoană, cât de mult a fost calomniat directorul seminarial R. Ciorogariu și ce mizerabile denunțări s'au inserat în ziarele maghiare numat în scop de-a descoperi nu o stare de lucruri slabe, căci acestea nu există, ci de-a calomniia niște bărbați cari în lupta electorală ce s'a încheiat se aflau față în față cu dl Aug. Hamsea.

Dl Dr. Jancsó a și vizitat cu deamănuntul institutul, după cum a asistat și la examenele de calificare a învățătorilor și învățătoarelor. D-sa pe cât e de cult, pe atât s'a arătat și cu distinse maniere, așa că a și făcut cea mai bună impresie. Despre starea din institut, după cât am putut afla, s'a exprimat mulțumitor și cât privește unele și altele ce sunt încă de făcut și cari din cauza mijloacelor restrinse se pot săvârși numai treptat, d-sa a promis o binevoitoare intervenție către guvern, care — a asigurat d-sa — e dispus și el să ajute acolo unde observă stricta păzire a legilor și rivna pentru cultură.

Felicitări.

Din conferența învățătorilor s'a trimis din Toracul-mare pe adresa Il. Sale dlui Vasile Mangra, la Orade, următoarea telegramă cu data de 22 Iunie n.

Ilustratului Sale
Domnului Vasile Mangra
Nagy-Varad.

Conferența învățătorilor nostri Vă salută cu entuziasm. Omagii vrednicului ales al bisericii noastre. P. Miulescu, președinte.

Două despărțăminte culturale la Toracul-mare.

— Raport special. —

Puternica comună românească din Torontal, Toracul-mare a fost la 9/22 Iunie c. centrul unor frumoase festivități cercuale, la care au luat parte preoții și învățătorii, inteligență și popor deopotrivă.

De când s'a inactivat reuniunea învățătorilor români din protopopiatele bănățene și de când Astra și-a estins activitatea sa culturală și asupra părților bănățene, comunele românești situate la marginea sud-vestică a Banatului au câștigat și ele un rol și un teren însemnat de activitate culturală prin înființarea despărțământului B. Comloș al reuniunii învățătoareștilor și prin înființarea despărțământului Torac al „Asociațiunii” noastre pentru literatură și cultura poporului român. Aceste două așezăminte culturale și-au ținut după constituirea lor primele adunări cercuale la 9/22 Iunie c. în Toracul mare.

Serviciul divin.

Festivitățile s'au început cu rugăciune și cu laudă către Dumnezeu prin trel serviciu împreunate: Sta Liturgie; Parastas pentru odihna repositului Episcop de fericită aducere aminte Iosif Goldis și prin Chemarea Duhului sânt. La toate trel a pontificat părintele protopresbiter P. Miulescu cu asistența părinților preoți Vichentie Petrovici și George Lupșa ambii din Toracul-mic. Responsurile liturgice le-a executat cu multă precizie corul mixt al părintelui Valeriu Magdu. Frumoasa biserică din Toracul mare de mult nu-a cuprins un mănunchiu de credincioși distinși și atât de numeroși, ca de astă dată.

Conferența învățătorilor.

Imediat după serviciul Dumnezeesc s'a ținut conferența învățătorilor nostri din tract în sala școlară decorată cu verdeață și girlande de flori a învățătorului Petru Arămuș. Prima aceasta conferență a învățătorilor

noștri ținută tocmai în Torace, a fost salutăată cu un discurs avântat de părintele paroch Vichentie Petrovici, vrednicul preot al Toracul-mic. (Căci în Toracul-mare de presinte nu se află nici un preot fungent).

Au luat parte la conferența toți învățătorii din tract cu excepțiunea unuia sau doi, și o considerabilă mulțime de inteligență și popor din loc și jur, încât sala destul de spațioasă nu-l mai putea cuprinde pe toți.

Părintele protopresbiter Paul Miulescu ca președinte a condus sfaturile maturului corp învățătoresc, care a pertractat multe afaceri școlare de interes didactic și metodic cu o deplină cunoștință de cauză. Intre altele apoi s'a luat laudabila hotărâre — care a stors lacrimi de bucurie la toți cei de față — ca învățătorii tractului Banat-Comloș să esceleze pe terenul instrucțiunii și prin o muncă perseverentă și neobosită să ridice școlile acestui tract la nivelul unor școli de model, cum să nu se mai aște în alt tract al dieceșei noastre. Votul acesta a fost fără îndoială punctul culminant al hotărârilor luate cu atâta însuflețire de întreg corpul învățătoresc.

Prelegerile practice: despre „pronume” de inv. Petru Arămuș, despre „formațiunile pământului” de inv. Nic. Onciu, și despre „corpul omului” de inv. Iuliu Roșca încă au contribuit la mulțumirea celor de față, fiind foarte bine predate.

Încă mai o hotărâre. S'a hotărât cu o însuflețire și cu o conștiință ce nu se poate descrie, a se trimite o telegramă de felicitare nou alesului mire al bisericii noastre, Ilustratului Sale D-lui Vasile Mangra. Telegrama s'a trimis din conferență, dar s'a asociat la ea întreaga mulțime de popor și inteligență, care nu mai încetă a aclama și a ura vieața noului episcop Vasile Mangra.

Proxima conferență se va ținea la Banat-Comloș în onoarea șefului tractual, care își serbează jubileul de 25 ani al protopreției.

Banchetul.

După conferența toți învățătorii și toți oaspeții s'au intruit la o masă comună în ospăria marelui proprietar Iosif Secoșanu, care cu o preveniență laudabilă s'a îngrijit însuși a satisface tuturor corințelor de confortabilitate. Astfel se explică mulțumirea și buna dispoziție ce a predominat spiritele la banchet.

S'a toastat pentru Majestatea Sa, apoi pentru noul Episcop Vasile Mangra, pentru părintele protopresbiter Paul Miulescu care a fost subiectul unor mari ovațiuni mai vârtos din cauză, că D-sa ca deputat al tractului nostru la sinodul eparchial și-a dat votul său la alegerea de episcop în deplin acord cu dorințele și voințele generale ale clerului și poporului, pe care l-a reprezentat. — S'a toastat mai departe pentru corpul învățătoresc, pentru cinul preoțesc, pentru poporul țeran, — talpa țerii.

Adunarea Asociațiunii.

La 4 oare p. m. a urmat adunarea cercuală a Despărțământului Torac al Asociațiunii noastre pentru literatură și cultura poporului român.

Acest despărțământ — cel mai tânăr și cel mai mic — constituit abia în anul 1900, până acuma s'a luptat cu greutate începtului, care însă, mulțumită abilității se Director, el urmează a-și dezvolta în viitor activitatea sa rodnică pentru cultura și literatură poporului român, aruncat aici la marginea cea mai extremă din spre ajuns, — la termurile Tisei.

Cu data asta și-a ținut în cercul său de activitate prima adunare la Toracul-mare. Adunarea a fost bine reprezentată și de o inteligență numeroasă dar cu deosebire de poporul țeran, care e în sfârșit ținta preocupărilor noastre. Abilul Director, părintele paroch Vichentie Petrovici a deschis adunarea printr'un discurs elocvent, făcând o asemănare între misteana școlii și între cea a Asociațiunii: „Școala începe, ear Astra clădește mai departe”, — a zis D-sa între aplauzele generale ale ascultătorilor geloși de acest așezământ cultural. Mai arată, că scopul Astei nu se mărginește numai a da poporului hrana sufletească, ci dăna aduce și jertfe materiale pentru popor, împărțind stipendiul pe seama studenților și ajutoare bănești pentru învățăceii aplicați la meserii, lipsiți de mijloace, — toate—toate pentru deșteptarea și înaintarea poporului nostru. A fost acest discurs un puternic îndemn pentru sprijinirea scopului urmărit de Asociațiunea noastră, care își întinde rezele sale de lumină până la coliba așezată pe țărmurile scunde ale Tisei.

Din raportul Direcțiunii s'a constatat, că Despărțământul acesta a învins greutatea începutului și acum e deja constituit și cimentat într'un corp întreg și sănătos, care

pe zi ce merge are să se dezvolte frumos. Despărțământul are deja 38 de membri, și o bună achizițiune de entuziasm. Cu prilejul acestei adunări, părintele Valeriu Magdu din Ecica-română a ținut o disertațiune potrivită despre Conducerea economiei cu considerare la economii nostri țeran. Disertațiunea aceasta interesantă și foarte instructivă a fost ascultată cu o atențiune deosebită, care a lăsat să credem, că învățătorii predate au să prindă rădăcini. Drept recompensă l'a ales pe părintele Valeriu Magdu membru în comitet.

Intre altele adunarea a decis să se procure din procentele asigurate despărțământului prin statut, cărți de conținut economic, cari să se împartă ca premii la cei ce dovedesc mai multă interesare față de oare-care dintre următoarele ramuri ale economiei: stupărit, grădinărit, pomărit, orz vicit. S'au ales mai departe doi delegați pentru adunarea generală a Asociațiunii, care se va ține estimp la Oravița și în urmă s'a fixat locul pentru adunarea cercuală pe anul viitor la Ecica-română.

Petrecerea cu dans.

Șirul festivităților l'a încheiat o petrecere animată, pusă bine la cale în localul ospăriei simpaticului proprietar Iosif Secoșanu, care nici de astădată nu a pregătit a se îngriji personal de confortul necesar. La petrecere a debutat o musică de altminte bună, numai cât în privința pieselor românești a lăsat puțin de dorit, — am fost însă recompensați în abundență de dl învățător Atanasie Lipovan, din Sân-Miclușul-mare, care luând rolul de primăș, a stors din „lanță” cu arcașul său meșter niște hore, doine și ardelene coale, cum numai Gălușcă din Brașov le mai ticluște. Din ce trecea vremea, din ce și animația par'că să tot potenție, încât culmea s'a ajuns tocmai în zorile d'albe, cari, după părerea damelor, de astădată s'au prezentat par'că mai curând de cum obicnuiseră zilnic.

Dintre dame am remarcat pe d-na Russu și d-șoara (Utvio), d-na Ambrozi și d-șoara Ineau (Becherereul-Mare); d-na Megdu preoteasă, (Ecica), d-na Ardeleanu, (Ch.chea); d-șoara Florica Bujor, (Sărăcia); d-șoara Zabu, (Igris); d-na Petroviciu preoteasă, (Toracul-mic); d-na Kécsi notăreasă, (Toracul-Mic); d-na Sorlet notăreasă, (Toracul Mare); d-șoarele Ana și Helena Serb (Toracul-mic); d-na Arămuș și d-na Onciu, (Toracul Mare); d-na Mihaiu și d-na Tălcău, (Toracul-Mic), și altele al căror prețios nume — rog scuse — le-am scăpat din minte.

Concert n'a fost.

În urma unei regretabile neînțelegeri, un punct din programul festivităților torăcene, concertul — a rămas afară. Concertul avea să-l dea corul vocal din loc, dar cum era să treacă lucrurile fără „incident” la Torac ?!

Așa-l când nu se ține cont de dorința generală, când minoritatea nu se pleacă majorității. Vorba Românului: Graurul are să urmeze după ciopor, ear nu invers, — cioporul după graure. Totuși coriștii s'au rehabilitat frumos. Au cam mai lăsat și ei din ambiție și prezentându-se la miezul nopții în sala de dans, au jucat Călușerul și Bătuta, comme il faut.

Baș cum trebuie. Raportorul.

Nemernicie.

Întreaga presă română de seamă a protestat încontra interpelării incuificabile din Casa Magnaților a conțelului Eszterházy János. Ba și ziare maghiare au reprobat pe conțele. Numai „Activitatea” dela Orăștie scrie într'un articol de fond următoarele:

„Și dacă-l vorba să fim sinceri, apoi după trebuirile d-lui Mangra, amintite de groful Eszterházy, nu ne putem mira de loc dacă membrii cășit magnaților protestează contra cinstei dubioase, ce li-se promite prin demonstrația — alias — alegerea dela Arad.

„Conțele Eszterházy, știind, că dl Mangra porechit de „papa Cilibidache”, dacă ar fi întărit de episcop (?), ar deveni și el membru al cășit magnaților, adecă magnat tocmai așa ca și Eszterházy și ceilalți magnați, groși și baroni: a luat sub cercetare nimbul glorios (?), a d-lui Mangra, și a aflat, precum spune în interpelația sa, că „nimbul” (?) lui Mangra nici n'ar fi plin de glorie, ci de — puncte negre !

Provoacă deci pe ministrul, că să se nisuiască într'acolo, că magnații țerii să fie cruțați de colegialitatea cu un Mangra.

Conțele Eszterházy și ceilalți magnați, nu voiesc să fie deodată cu capul solidari cu clica Russu-Șirianul, — Suoiu — Oncu, etc.

De gustibus — nu poți discuta.

Vederile grofului Eszterházy de astădată au aflat resunet nu numai în casa magnaților, ba în inimile tuturor Românilor serioși.

Este dară un cinism fără seamăn, când vine „Tribuna Poporului” — trimbița cli-cașilor — și ocupându-se cu multă vehemență de interpelarea grofului Eszterházy, întrebă :

Că oare unde a fost Dr. Gall, de n'a sărit în apărarea lui Mangra !

Cei-ce cunosc vederile lui Gall despre corectitate, se vor fi amusat de minune asupra acestei expectorări a trimbișii aradane.....

„Ear acestea le scrie după ce și Sinodul episcopesc l'a declarat pe dl Mangra vrednic de a fi episcop.

Se mai poate oare numi românesc un astfel de ziar ?

Regele Angliei trage de moarte.

Anglia întreagă stă plină de griji și îndurerată: în loc de a se fi încoronat eri, după-cum fusese programul, regele Edward VII. trage de moarte. Oaspeții numeroși sosiți la Londra să ia parte la serbările încoronării au plecat deja și pe când șirele aceste vor fi citite, probabil că regele e mort.

Estă telegramele din urmă :

Londra, 26 Iunie.

Starea regelui este foarte îngrijitoare. Membriilor familiei regale consiliul medical ținut aseară i-a spus că în două zile se va alege de soartea regelui. Se pare că operația n'a reușit, pentru-că îndată după operație bolnavul a avut mari febrințeli.

„New Poppers” într'o ediție separată spune că Regele nu mai e de scăpat. Soția principelui de Coroană, care era la Kopenhaga, a fost telegrafic chemată la Londra. Un semn și acesta că orele regelui îi sunt numărâte. În provincie a și mers vestea că regele a murit și în multe părți s'a arborat steag negru.

Londra, 26 Iunie. Medicii nu mai dau buletin despre starea sănătății regelui. Chiar în cel din urmă buletin de aseară nu se spunea la câte graduri au ajuns febrințelile. Eri pe un moment, regele își venise în fire și făcuse semn că vrea să scrie. Medicii l'au ridicat și i-au dat hârtie. El scrisse: „I command”... Mai mult n'a putut să scrie căci l'au părăsit puterile și a recăzut pe perini, perzându-și simțirea.

ULTIME ȘTIRI.

Petersburg, 26 Iunie. Țarul a primit azi o deputație polonă condusă de conțele Zamoisky. Delegația a rugat pe Țar să conceadă și între Polonia din Rusia a se face o colecție de bani pentru ajutorarea Polonilor din Germania și pentru augmentarea fondului de organizare în contra pangermanismului. Țarul a răspuns că va examina afacerea și în scurtă vreme le va trimite hotărârea sa.

Cererea de grațiere a colonelului Grim, osândit la 12 ani deportație, va fi respinsă, deși dame din înaltă societate au intervenit în favorul colonelului.

Constantinopol, 26 Iunie. Se asigură că prim-adjutantul Sultanelui, Abdul Freisi-bey, s'a dus la Petersburg pentru a pregăti o întâlnire a Sultanelui cu Țarul, și anume într'un oraș din sudul Rusiei.

Rușii și țărănimea românească în vremea ocupațiilor rusești

V. A. Gădeț.
(Urmare).

Ocupația rusească dela 1711

Poporul românesc a cunoscut pe Ruși, pentru întâiași dată, acum o sută nouăzeci și unu de ani, adică în anul dela Christos 1711.

Maț înainte de acel an, de Ruși nu se auzea pe la noi decât foarte puțin; și numai din avon și din auzite li-se știa de abia numele. Și măcar că pe atunci țara noastră, dinspre partea Moldovei, cuprindea și Basarabia, adică se întindea și dincolo de Prut până la Nistru — o bucată de loc care'i așa de mare câtu-i dela munți până'n Prut — dar Rușii tot nu erau vecini cu noi; căci între noi și ei erau alte popoare, pe care cu vremea Rușii le-au luat sub a lor stăpânire, ademenindu-le cu feluri de făgădueli: ba să le ocrotească de asuprelele altora, ba să le facă libere și de sine stătătoare; ear acele popoare s'au increzut, socotind pe Ruși de bună credință, și s'au dat pe mâna lor; ear Rușii le-au înghițit. Și azi așa mâne-așa, cu chipul acesta Rușii, încet-încet, s'au tot apropiat de hotarul românesc, până ne-au ajuns vecini.

Ear înainte vreme, până să ajungă aici, Rușii au fost îndurată și ei, multă vreme, robia tătarească.

Cum spuneam, până în anul 1711, adică o sută nouăzeci și unu de ani în urmă, poporul nostru nu știa nimic de Ruși ce neam de oameni vor fi fiind. Știeau câte ceva doar numai unii din boerii nostri umbiați prin străinătăți, cum și ocărmitorii nostri după vremuri, căci unorii s'au și fost înțeles Domnitorii nostri cu Țarii Rușilor în privința vr' unor afaceri, și chiar s'au înrudit între ei. Dar încolo nu se știa pe la noi de Ruși decât doar că în tot o lege cu noi adică sunt ortodocși; atâta tot. Și nici n'aveau acum să se cunoască Români cu Rușii, căci precum pusei, erau depărtați unii de alții și țeara lor nu se atingea cu țeara noastră.

Ear în anul dela Christos 1711 poporul nostru a cunoscut întâiași dată pe Rușii. Și eată cum și ce fel:

Pe acea vreme domnea asupra Rușilor Țarul Petru Alexievici, căruia li zic Rușii și Petru-Cel-Mare, pentru-că acest împărat a ridicat țara rusească la multă putere. Până la el Rușii erau un popor înapoiat de tot și mai mult sălbatec; de aceea nici nu erau luați în seamă de celelalte popoare

luminat și priceput. Ear împăratul Petru mai cu binișorul mai cu sila, a făcut pe Ruși să mai iasă oareși-ce din sălbaticia lor; a adus în țeara lui feluri de învățături și de meșteșuguri, de care s'au folosit apoi foarte mult Rușii. Oaste a știins multă și bine întocmită, după chipul oștilor nemțești. A purtat și câte-va răsboaie cu noroc, de și-a lăsat împărăția în toate părțile.

Ear după aceste toate, dacă s'a văzut Țarul Petru ajuns la atâta mărire, bizuindu-se pe tăria oștilor și pe norocul lui, și-a pus în gând să cucerească împărăția turcească și să alunge de tot pe turci de prin părțile lor.

Pe atunci împărăția turcească era mult mai tare și mai mare decât astăzi, pot zice era una din cele mai tari împărății din lume.

Sub stăpânirea turcească era și Români și Bulgari și Sârbi și Greci, tot popoare creștine, de o credință cu Rușii.

Ce s'a gândi atunci Țarul Petru? Cu toată oastea ce are și cu toate izbăuzile lui în răsboaie, înțelegea el bine că nu poate răpune pe Turc cu una cu două. Și de aceea a intrat în înțelegere cu popoarele creștine de sub stăpânirea turcească, indemnându-le ca, atunci când va porni el cu răsboiu asupra Turcilor, să se ridice și ele, să stringă fie-care oști și să-i stea lui într'ajutor în contra Turcilor.

Cu acest gând, Țarul trimise oameni de ai lui în toate țările creștine pravoslavnice de sub stăpânirea Turcilor, ca să indeme pe creștini să se ridice asupra Turcilor; ear la căpeteniile și Domnitorii acestor creștini le aduceau din partea Țarului ba portretul Țarului, ba icoane, și altele de-acestea.

Apoi împăratul Petru răspindi în toate părțile o scrisoare către obștie, adică o „proclamație“, în care jalește pe creștini că „gem“ sub jugul turcesc, și că el vrea să-i scape.

Dar, un lucru e de ținut minte: Țarul nu spunea acestor creștini că vrea să cuprindă împărăția turcească pentru el și s'o ia sub stăpânirea lui; ci zicea că pornește răsboiu asupra Turcilor numai și numai ca să-i scoată pe ei de sub jugul turcesc, că de aceea „a ridicat arma, ca să mântue pe creștini din jugul robiei mahomdeane“, nu pentru alt ceva.

O fi fost împăratul Petru de bună credință? Voia el într'adevăr să pornească răsboiu mare și greu, cu cheltueli mari și cu primejdii multe, numai așa de dragostea și mila creștinilor supuși la Turci? Ori voia ca, bătând pe Turci, să pună apoi dînsul stăpânire asupra acelor popoare creștine?

Noi astăzi, după atâta vreme, știm din Istorie cum a fost lucrul, căci „vremea lămurăște toate“. Inșă atunci, popoarele creștine — precum Români, Sârbi, Greci și a. — n'aveau cum și gândul adevărat al Țarului; și, suspinând sub stăpânirea turcească și doritori să se vadă earășii liberi, n'au căutat să vadă mai adânc, ci au socotit mai după inima lor, și așteptau cu bucurie pe Ruși.

Dar noi, care știm Istoria, datori suntem să arătăm care a fost gândul adevărat al împăratului Rușilor.

Acest gând se vede, când fu vorba de înțelegerea între Români și Ruși cu prilejul acestui răsboiu. Într'adevăr până să ajungă Rușii în inima împărăției turcești, trebuiau mai întâi să treacă peste noi; țeara noastră era pragul pe care trebuia să-l pășească Rușii ca să ajungă în launtrul împărăției turcești, unde erau Bulgarii, Sârbi, Greci, Muntenegrenii. Și de aceea Rușii numai cu Români au trebuit să pună la cale care și ce fel va fi soarta Românilor, când răsboiul se va isprăvi cu bine pentru creștini.

Pentru acest cuvînt, cade-se să povestim Istoria țerei noastre de atunci.

Pe acea vreme țeara noastră, România, era împărțită în două, în Muntenia și Moldova, fie-care cu ocărmitura și Domnul ei osebit.

În Muntenia pe atunci domnea Constantin-Vodă-Brâncoveanu, care de douăzeci și trei de ani țină domnia. În Moldova era un Domn tânăr, venit cu domnia numai de câte-va luni, anume Dimitrie-Vodă-Cantemir.

Cu amândoi acești Domni români a intrat în înțelegere Țarul Petru, ca să pornească răsboiu asupra Turcilor. Brâncoveanu-Vodă i-a făgăduit că-i va da ajutor, și oaste și d'ale hranei. Numai, nu s'a dat față pe partea Rușilor, că se temea de Turci; căci mai aproape erau Turcii decât Rușii, de vreme ce până la Ruși mai era Moldova, eară Turcii acolea la Dunăre. Și era Brâncoveanu Vodă om chibzuit și priceput în treburile d'astea, că doară în douăzeci și trei de ani de când domnea, mai n'a avut zi de odihnă, ci tot în frământări d'alde astea a fost; ca Turcii cu nemții atât amar de vreme tot în răsboiu, ba Ungurii, cu Nemții, ba acum Rușii cu Turcii; și fie-care cată să-i aibă în partea lor. Ear el, cum a știut cum a putut, s'a strecurat printr'atâtea nevoi, mulțumind și pe Nemții, împacând și pe Ungurii, adormind și pe Turcii cu bani, căci zice o vorbă veche: „Turcului să-i dai bani scoți ochii.“ Așa și cu Rușii. La indemnul Țarului, Brâncoveanu Vodă n'a zis ba; dar nici s'a dat

pe față și cu totul tot de partea Rușilor, ci aștepta să vadă „puterea cum le-a merge“; și de care parte va fi izbânda, acolo să se dea și el.

Dar nu tot așa făcu Dimitrie-Vodă-Cantemir din Moldova. El s'a dat de-a bine e și de o dată pe partea Rușilor. De-almintrelea nici nu putea face alt-fel. Trebuia numai decât să se hotărească din capul locului într'un fel: ori să se dea cu Rușii, ori să rămână credincios Turcilor. Asta din pricină că țeara Moldovei venea chiar în drumul Rușilor. Și împăratul Petru i-a fost trimis răspuns lui Cantemir Vodă, că ori „să i-se inchine“, ori de unde nu, va da jos din Domnie. Pe de altă parte și vizirul turcesc încă li da mereu zor să pornească cu oastea lui în jos să se unească cu oastea turcească. Atunci Vodă Cantemir a socotit că e bine să se unească cu Rușii, mai ales că are atâtea făgădueli dela Ruși! Ori cum înșă, a vrut să hotărască mai întâi limpede și lămurit ce soartă să aibă țeara, dacă va ajuta Dumnezeu să scape de sub stăpânire turcească. Și deci, Cantemir Vodă a trimis un boer credincios al său, anume Luca Vistierul, la Țarul Petru, ca să așeze împreună o înțelegere în scris, care se chiamă tractat, prin care să hotărească soarta țerei și a Domniei în viitor. Dar a trimis pe acel boer în taină, fără sfatul și știrea celor-l'alți boerii ai țerei, pentru căci nu toți boerii socoteau că e bine să se dea țeara așa de-odată cu Muscalii, că dacă s'ar întâmpla să bată Turcii pe Muscalii, atunci Turcii vor da țeara în pradă, ca una ce i-a trădat. Așa s'a și întâmplat, precum mai departe vom arăta.

Boerul Luca Vistierul a încheiat înțelegere în scris cu Țarul Petru, în ziua de 13 Aprilie 1711. (Va urma).

DISCURS DE DESCHIDERE

rostit la adunarea generală a Despărțământului Timișoara al Asociațiunii pentru literatură și cultura poporului român, ținută la 6 Maiu, (8 Iunie) 1902 în comuna Belint, de direct. Despărțământ. Emanuil Ungurianu.

Onorată adunare generală!

Când aruncăm privirea asupra stării poporului nostru din comitatul Timiș, câștigăm impresiunea, ce o face asupra noastră un om bolnav, care din zi în zi devine tot mai slab, tot mai vestejit și tot mai nepunctuos; așa poporul nostru din comitatul Timiș — asemenea unui om bolnav — din zi în zi devine tot mai mic și în număr și în avere, adică să stă în continuă decadență. Deci când vedem noi, că poporul nostru din comitatul Timiș suferă de o boală, care roade pe asuns și neîntrerupt la rădăcina viitorului lui, ni-se impune datorința,

Din poeziile inedite ale lui Șerbănescu.

Ad amicitiae laudem.

Pe o mare furtunoasă, ca mânia ce-și răzbună
Am văzut o mică barcă rătăcită... Val de ea!
Valul spumega mușcându-o, ear sălbatică
[furtună]

Sfirșia cu a și ghiară pălza ce o conducea.

Amețit de-o aspră luptă și-au pierdut sângele

[rece]
Călătorii nebunatic, aruncați de cruțul val,
Barca nu mai are cămă, când și când eță
[să se 'nece...]

Nu știu dacă mica barcă a mai revenit la mal!

Altă-dată, tot pe mare, dar pe-o mare liniștită,
Placidă ca mulțumirea sufletelor ce se 'mpac
Am văzut o altă barcă sprintenă și campănită,
Care lunecă pe undă, ca o lebedă pe lac.

Că stori n'aveau grije de furtune și de valuri;
Marea se părea mai blândă cu al unei mame

[sin]:
Ea îl legna pe pieptu-l cu priință... și la maluri
Putrau leane să se 'ntoarcă... Mare lină cer

[venin]:
Barca 'ntăia e amorul, ear' a doua amicia
Fericit sunt călătorii, care siguri de liman,
Lin plutesc pe-o mare lină!... Auzi, Doamnă,

[vijelia]
Patimilor care suflă, ca furtunile-n ocean?!

Așa e scris în stele.

Și dacă-n stele n'ar sta scris,
Te aș fi 'ntălnit în calea mea?
Te-am întălnit 'și-a fost un vis,
Ce stănsu-s'a ca 'n cer o stea.

Din cerul meu o stea s'a stins,
Lăsând pe urma-i un pojar
De foc amar și nestins,
Un dor nespun, făr' de hotar.

Și cum din cer un meteor
Căzând, pe urmă-l lasă dungă
De foc, așa și-n al meu dor
Lăsat-ai tu miș chinuri lungi.

Și de n'a fost numai un vis,
Și n'a căzut din cer o stea,
Și dacă-n stele n'ar sta scris...
N'ai fi și azi tu încă mea?

Lui „Honua“.

Trage-mi una, — mē!... de ducă!...

Zis-am gândurilor grele:
Pleavă 'n vânt să treacă ele...!
Acum vreau să îmi petrec,
În păhar răul să 'nece...
Trage-mi una, — mē!... de ducă!...
Ca din nou să ne aducă!...

Am fost destul tot supărat...
Azi de-s vesel — nu-l păcat...!
Pusu-m-am s'alung necazul,

Grija-mi poarte azi — crîjmarul!...
Trage-mi una — mē!... de ducă!...
Ca din nou să ne aducă!...

Știu de mult că lumea-l rea...
De-ar fi bună — n'asf cerea
Să-mi aducă sticla bine...
Haid crîjmare!... eată!, vine...!
Tr: ge-mi una, — mē!... de ducă!...
Ca din nou să ne aducă!...

Și-acum vream să și cânt una, —
Căci să beau mai tot într'una
Nu prea pot...! s'apoi cioroiul —
Uite!... vrea să-mi cânte — dorul!...
Trage-mi una, — mē!... de ducă!...
— Vrei să zici să mai aducă...?!

Da! s'aducă!... uriciune!...
Că ești negru... gol... tăciune!...
Dar ean' vesel... mē!... azi ce faci...
Să-mi tragi așa ca să mă 'mpaci...
Căci de nu!... cum stau pe ducă,
Pe tin' te las să ceri s'aducă!...

Precum te vād... noaptea... la față...
Alb așa de se resfață
Gândurile negre 'n mine —
L'amendot ne-a prinde bine!...
Pân' la plată — ea de ducă
Trage, — mē!... și zi s'aducă!...

Tu crîjmare vrei socoată...?!
Vei că sticla-l... plină... toată!...
De-o golesc — îmi pierd și voia...
Nai și-o umple... la nevoia!...

Trage, — mē!... și-mi zi de ducă!...
Ca din nou să ne aducă!...

Să-ți plătesc? atât mai am...!
Nai și pleacă!... căci știam
C'o să vii să-ți capești plata...
Dar eu încă — nu sunt gata!...
Trage-mi una, — mē!... de ducă!...
Ca din nou să ne aducă!...

Moteanca.

Poesii populare.

(Din Fața Petrii).

Frunză verde iarbă rea
Bate Doamne pe badea,
Că nu vine cu băta
Să mă bată de aicea
Să mă mâne înapoi
La copii și la răsboiu.

Fetele numai cu tată
Nu le lua nici odată
Nu știu rëndul la țesut
Fără numai la bent.

Bate Doamne și-al meu gut
Că și-aseară m'a bătut
Pentru c'am bătut prea mult.
Frunză verde de sălată
Cine zice că sunt beată
Sfințita de cruce-l bată.

Mare-l satul aicea
Și nu-l mândră ca a mea,

ce o avem față de neamul nostru, ca la toate ocaziunile în mod clar să-l luminăm și să-l facem atent, că dacă nu se vedește și nu se va îndrepta până mai este în el putere de viață și până mai are o parte a moștenirii moștenite dela părinții săi, și dacă nu se va întoarce la o viață mai curată, nu va desvolta o muncă mai intensivă și o economie mai rațională, — atunci ca sigur se poate lua, că nu se va pute susține în lupta de existență cu celelalte neamuri mai luminate și mai muncitoare, ci cu timpul va deveni espropriat și împins de alte neamuri din aceste locuri.

Multe sunt scăderile, cari duc la decadența poporului nostru; astfel de scădere e lipsa de școală. Copiii țăranului nostru umblă prea puțin — ori nici decum — la școală; după ce au eșit din școală nu se mai ocupă cu cetitul, ci uită și acel puțin, ce au învățat în școală; poporul nostru nu pricepe a se folosi — ca alte popoare — de școală și de puterea ei luminătoare, nu vrea să priceapă, că unde lipsește școala, acolo lipsește lumina, și unde lipsește lumina acolo lipsește viața; această indolență și renitență față de școală sigur că cu viața sa va plăti-o poporul nostru.

Alt defect e, că poporul nostru — mai cu samă femeile — în multe sărbători mici, pe cari nici biserica nu le cunoaște; — așa stă datina rea aduce cu sine multă pierdere de timp, deavată dela munca intensivă și contribuie la sărăcia poporului.

Altă scădere e că poporul nostru se nutrește rău, ear nutrețul slab și posturi lungi aduce cu sine slăbirea puterilor; omul slabit este ușor expus la multe boale, are traiu scurt, munca lui e puțin productivă; locuința țăranului nostru e mică, scundă, rău luminată și rău aerisită; lipsa de curățenie dăvedește lipsa de cultură.

Un mare defect la poporul nostru e luxul în port, ce acum în mare grad s'a răspândit mai cu samă între femei; luxul în port — adică purtarea de vestimente scumpe — e o risipire și de avere și de timp; oamenii înțelepți nu risipesc averea și timpul lor pe zdrănețe scumpe.

Ospetele lungi, pomenile și praznicele aranjate cu multe spese încă contribuiesc la sărăcia poporului nostru.

Spre marea pagubă a poporului nostru e și neglijarea cercetării bisericești, pentru că fiind morala fundamentul învățăturilor bisericești, care în viața sa ține înaintea ochilor învățăturile bisericești, se va ști totdeauna feri de fapte, cari duc la temniță; cu cât e mai goală biserica, cu atât e mai plină temnița.

Pe lângă acestea și multe alte datini rele, acum în timpul mai nou s'a incubat la poporul nostru încă un rău și mai mare. Acest rău e concubinatul. Concubinatul la ori care popor e cea mai eclatantă dovadă despre decadența lui morala. Concubinatul — adică traiul unui bărbat cu o muere necununată — e ca un venin, care încet, pe nesimțite, dar sigur nimicește morala și scurtează viața poporului.

Să nu ne prindă mirarea, că acest rău deloc la început s'a incubat în mare grad la poporul nostru, pentru că toate relele sociale și morale mai întâiu acolo se incubă,

unde lipsește cultura, unde lipsește școala; poporul nostru n'are școală, nu e destul de deșteptat, și de aci obvine, că nu e în stare se cunoască urmările desastroase ale concubinatalui; deci eu cuget, că facem lucru bun, dacă cu această ocaziune vom înzira cele mai însemnate urmări rele ale concubinatalui din punct de vedere al dreptului familiar și celui de moștenire.

La noi, ca și în toate țările civilizate, căsătoria e regulată prin lege, concubinatul stă afară de lege, e lipsit de scutul legii; din căsătoria legală, legată după formele prescrie de lege, urmează diferite drepturi, cari taie afund în viața poporului — concubinatul nu aduce cu sine nici un drept.

După legile țării noastre femeia cununată are drept a purta numele bărbatului său; — femeia necununată, adică concubina n'are acest drept.

Femeia cununată devine maioreasă prin căsătorie și înainte de 24 ani, prin această dăna și averea ei ese de sub tutelat; concubina nu câștigă acest drept.

(Va urma).

„Masa studenților“.

dela școlile române gr.-or. din Blaj.

APEL!

Nisuița manifestată în anii din urmă, de a înființa pe lângă școlile noastre mese pentru studenții mai săraci, isvorește din recunoașterea unei lipse mari și dureroase.

Toți cei ce se ocupă cu educațiunea tinerimii, sau se interesează de aceasta mare cauză publică, știu, că a devenit una dintre cele mai insistente necesități ale timpului, de a sări întru ajutorul tinerimii studioase și în aceea ce privește nutrețul ei trupesc. Studiul peste tot reclamă, ca o condițiune de căpetenie, un trup sănătos și bine-hrănit. Sistemul instrucțiunii moderne însă pretinde, mai mult ca ori și când, o îngrijire serioasă a trupului, pentru că acest sistem reclamă prin mulțimea și varietatea studiilor o deosebită încordare a puterilor sufletești și trupesti.

Față cu numeroasele și feluritele necesități ale instrucțiunii, tinerimea noastră studioasă se găsește între niște condițiuni din cele mai slabe. În lipsă de locuințe destul de spațioase, mulți elevi ai școlilor noastre sunt osândiți a tăngi în niște căsuțe mici, umede, lipsite și de aer și de lumină; ear în privința traiului sunt în mod neldestulitorii provăzuți. Organismul nehrănit cum se cuvina însă, și angajat în același timp la cea mai încordată muncă, între stări igienice necorespunzătoare, nu numai nu să poate desvolta normal, ci slăbind își pierde toată energia și toată puterea de rezistență contra multelor și feluritelor mor-

burii, cari ispitesc sănătatea tinerilor mai ales.

Pentru ast-fel de casuri neurocite, învățătura costisitoare, în loc să fi fost o binefacere, a devenit un blăstăm, și toată cheituaia de bani și de energie depusă de către învățători și învățacei, a fost făcută în deșert, spre paguba ireparabilă a particularilor, ca și a comunității obștești.

Fiind însă, că atari pagube nu se pot delătura cu totul, trebuie decă prevenite, și între măsurile preventive ale acestor rele sunt și mesele pentru studenți. Importanța lor în privința aceasta este recunoscută de medicii și pedagogii de o potrivă. De aceea și la noi s'a deșteptat în timpul din urmă o preocupare publică pentru aceste folositoare instituțiuni. Scopul lor este de a oferi studenților, gratis ori în schimbul unei taxe de tot modeste, mâncare caldă, suficientă și nutritoare, măcar odată în zi, ca ast-fel studenții bineprovăzuți fiind, să se poată desvolta bine și trupesti și sufletești, și să poată presta cu succes munca spiritală ce li-se cere, fără dauna sănătății și vigoarei lor trupesti. În același timp ele tind a pune pe elevi, cel puțin la masă, sub o inspecțiune părintească, și a împuțina ast-fel grigile părinților de acasă.

Dacă aici în Blaj nu ne-am îngrijit mai curind de înființarea unei ast-fel de instituțiuni, este nu pentru-că am fi ignorat necesitatea și importanța ei, ci pentru-că aici a existat mai întâiu la Români o atare instituție.

Intru adevăr „masa studenților“ din Blaj s'a înființat, într'un înțeles care mai larg, de odată cu însăși școlile, cari acum de aproape 150 de ani revarsă asupra neamului binefăcătoarea lumină a culturii.

Intemeietorii de pie memorie ai acestor, celor mai vechi școli românești din patrie, au prețuit de sigur foarte mult învățătura, ca hrană a vieții sufletești. Așa de sus au ridicat ei în gândurile lor sante actul luminării minții cu lumina înțeleptelor învățăturii, încât li numiau cu o caracteristică expresie „frângerea sfintei pâne a învățăturii“. Cu toate acestea ei nu și uitară nici de hrana trupului; mai ales că și atunci; ca și acum, cu deosebire filii țăranimii noastre împorau școlile. Ast-fel pe timpul episcopului Petru Paul Aror — cum spune Samuil Clain, — se aflau în Blaj deja 300 de studenți, și episcopul „îi ține cu pâne, și la prasnice și cu fiertură, pe unii și cu haine și cu cărți“.

Exemplul fericitului fondator al școlilor, a fost a imita cu belșug pe toți succesorii săi. Atanasie Rednic a lăsat școlilor toată averea sa; Grigorie Maior a înființat fondul pentru pâne, pe care toți arhierii urmă-

tori l'au susținut, îmbogățindu-l așa, încât și astăzi, fiecare student cu purtare bună și progres îndestulitor este provăzut gratuit cu pâne.

Ca să nu mai amintim de numeroasele fundațiuni de stipendii, cari tot spre susținere servesc, ne oprim la actul marelui metropolit Vancea, care a întemeia două internate frumoase, unul pentru băieți și altul pentru fetițe. În aceste institute sute de inși primesc provisiune completă pe lângă o taxă modestă, sau chiar gratuit. Dar ori cât de mult ar fi făcut Arhierii de fericită pomenire ai Blajului pe acest teren, astăzi nu mai este îndestulitoare părințeasca lor îngrijire, din care de alt-fel, atâtea sute și mii s'au împărțit și se împărțesc. Internatele cele două, sunt prea strimte, pentru a pute primi la buna lor masă pe toți cei aivași la un trai mai sănătos. Și chiar dacă ar avé loc să-i primească, nu ai avé de unde să dea mâncare tuturor celor lipsiți. Fundațiunea de pâne de asemenea, ori cât de folositoare ar fi fostgării, nu mai este îndestulătoare. Căci numai cu pâne și cu firmituri de bucate de pe acasă nu se pot nutri studenții în mod îndestulitor.

Lipsa aceasta se simte de mult, dar acum a sosit momentul suprem pentru a întreprinde tot ce ne stă în putință, spre a satisface necesităților mai ardente. Ocea ce recunoscând inteligența română din Blaj, întrunită în 16 Februar n. 1902 într'o ședință, anume spre acest scop conchemată, a hotărât să adreseze un apel către toți aceia, cari au beneficiat când-va de școlile din Blaj, sau știu aprefia importanța lor pentru poporul românesc, rugându-i să binevoiască a-și da concursul generos la înființarea unei mese pentru studenții dela școlile române greco-cat. din Blaj.

Comisiunea aleasă în acea adunare, a cerut dela Prea Veneratul Consistor Metropolitan din Blaj, patronul suprem al institutelor noastre, autorizarea de a face o colectă în favorul mesei studenților, ceea-ce i-s'a și dat prin rezoluțiunea consistorială din 4 Martie 1902, Nr. 1166. Drept aceea, subscriși membrii ai comisiunii dolspre-zecé venim prin aceasta a ne împlini misiunea ce ni-s'a încredințat, apelând cu toată dragostea frățească la toate inimile generoase, cari știu prețui valoarea instituției, ce proiectăm, să alege cu ofertele lor întru ajutor.

Prin glasul nostru cer ajutor acele așezăminte românești, cari de un veac și jumătate au revărsat lumina culturii în mijlocul poporului nostru, și cari mai mult de un secol, au fost unicul nostru far cultural.

Cu țundră și cu cojoc
Și pe vatră lângă foc.

Cărăușă pângă vale
Făcută de fată mare
Tot umblând la vrăjitoare
Ca să-l vie pețitorii.
Dă-mă mamă când lmt zic
De nu, mă put jos și plâng.
Dă-mă mamă când mă cer
De nu, mă put jos și sber.

Culese de: Nicolae Metzger.

O AFACERE

Humbert Crawford în Statele-Unite.

Escolenta publicație bilunară franceză „La Revue“ (fosta „Revue des Revues“) publică un interesant articol al d-lui L. de Norvins, desore o colosală escrocherie, — e vorba de 500 milioane a căruia victimă era să fie Statul Arizona.

Pe la 1870, James Addison Reavis făcu legea Curtii Statelor-Unite United States Court of Claims o cerere de revendicație și de punere în posesie a unei moșteniri lăstate soției sale. Această moștenire evaluată la 100 de milioane de dolari (o jumătate miliard de franci — care se ridică azi la dublu în urma plus-valorii proprietății de 30 de ani) rezultă după zisa celor cari au făcut cererea, din titluri autentice și incontestabile pe cari le produc înaintea curții.

Cei mai mari avocați și cei mai abili și experimentați financiari n'au esitat nici de cum, după studiarea actelor, a da concursul și banii lor lui Reavis, atât erau de siguri de legitimitatea drepturilor sale și de câștigul final al cauzei sale.

Mari capitaliști, floarea miliardarilor, acei mai cu seamă cari erau considerați cu drept cuvânt, ca cei mai perspicaci și verșaiți în afacere, John W. Mackay, Huntington, Crocker, li oferiră concursul lor bănesc. Maestri cei mai iluștri ai baronului, Conkling, Ingersoll, Cockran, se făcură apărătorii săi. Bancherul Stokes instala pe Reavis și pe soția sa într'unul din otelurile cele mai luoșoase cu un credit ilimitat și li remise tot de o dată un prim fond de cheltuială de 50 000 de lei. Farnisorii, eroitori, geambasi, caretași, vinzătorii de mobile, bijutieri, bancheri rentieri cari se întreceau a împrumuta pe acest client, căruia nici prin cap nu le-ar fi trecut să-i ceară vre-o dată regularea conturilor, nimeni nelndrăzind să indisponă pe unul pe care-l așteptau sute de milioane.

Aceasta existență de nabab, ținu 27 de ani.

Titlurile de succesiune erau un act regal semnat și pecetluit în toată regnă prin care Filip al V-lea Regele Spaniei, din recunoștință pentru serviciile făcute Coroanei de către trimisul în Mexic, la 1730, don Miguel Silva de Peralta, acorda acestuia și urmașilor săi legali un teritoriu imens.

Cum Reavis ajunsese el în posesia acestui act?

Reavis în timpul când și făcu serviciul militar sub steagul confederaților. În Nou-Mexic, întâini pe doctorul Willing care se dădea de moștenitor al unei averi colosale cu o origină cam îndepărtată, în adevăr dar nu încă atinsă de prescripție, cererile de revendicare fiind făcute succesiv tocmai la timp. Doctorul acesta murind, vălura li comunică lui Reavis hârțile familiei.

Reavis obișnuit și expert în înțebarea de dosare, văzu că e vorba de un teritoriu în Arizona, a căruia cesiune se făcuse în veacul al XVII de către regele Spaniei, unui Peralta. Puțin timp în urmă, el făcu cunoștință cu o tină Mexicană, Sofia Loretta Manuelo de Maso, a căreia frumusețe era din cele mai remarcabile. Crescută în familia unui negustor, care o găsi lăpădată de tot mică într'o pădure, unde fusese abandonată, ea nu stie absolut nimic de originea sa a căreia nobleță părea cu toate acestea a se revela din trăsăturile sale.

Această frumoasă Mexicană cu ochii strălucitori, cu părul negru despletit în unde mătăsoase până de desuptul centurii era de fapt de o rară distincțiune Reavis o luă de soție și o luă la San Francisco, unde o prezenta lui John W. Mackay, ca unica moștenitoare a familiei Peralta.

Bancherul nimit de frumusețea Sofiei Loretta, și convins de legitimitatea drepturilor sale asupra imensei moșteniri, se lasă a fi convins și deschise lui Reavis un credit de 500 de dolari pe lună ca să se ducă

în Spania și în alte locuri pentru a căuta titlurile de moștenire soției sale.

Reavis se înțese atunci cu un mare ziar din San-Francisco, care li însărcina cu trimiterea corespondențelor asupra curiosităților din Spania cu care Statele-Unite erau pe atunci în cei mai buni termeni. Acest rol de corespondent al unui mare ziar american li înlesni intrarea în toate arhivele.

Acolo el descoperi că a existat de fapt o familie nobilă cu numele de Peralta, dar că dinsa era complet stinsă. Mai tâziu, el află că Peralții care există încă în Mexic erau urmașii servitorilor adevăraților granzi ai Spaniei, numele cărora li usurpaseră.

Aceste noi informațiuni nu făcură de cât să vie în ajutorul proiectelor sale.

Nu i-a fost greu să facă pe soția sa să primească a crede că dinsa avea de strămoși niște personagii din cea mai înaltă nobleță spaniolă. Că să-i probeze, însă într'un mod irefutabil, acest lucru li arăta o miniatură care data din veacul al XVIII-lea.

Era portretul unei mari doamne spaniole cu care Sofia Loretta avea cea mai isbitoare asemănare.

Incurând el produse cel mai important dintre documente, actual original de cesiune purtând semnătura regală.

Nu mai încăpea nici o îndoială pentru Sofia Loretta că se trăgea din cea mai înaltă nobleță spaniolă.

(Va urma).

Prin glasul nostru se adresează școlile din Blaj către toți fiii și fițele aceluia, care sub scutul lor s'au învrednicit de puterea învățăturii, cu ajutorul căreia și-au făcut stare și avere și poziție de onoare în societate.

Prin apelul nostru imploară ajutorul de recunoștință al fiilor și fițelor „alma mater”, care atâția fii luminați a dat vieții — și îl imploară, nu pentru sine, ci pentru acei fii ai poporului, pe cari de acum înainte vrea să-i crească și să-i învețe spre binele neamului nostru.

La vocea acestor vechi așezăminte culturale asociem și noi cu toată credința cuvântul nostru rugător. Pentru-că noi credem firm și tare, că este acum timpul suprem, să contribuim și noi fie-care din ceea-ce ne-a dat Dumnezeu, spre a susține și desvolta acele așezăminte, pe cari tot numai arhierii noștri le-au întemeiat și susținut cu mari jertfe spre binele nostru obștesc. Este nobil și frumos, ca la rândul său și inteligența să-și arete tributul recunoștinței sale pentru binefacerile primite, și să facă astfel și ea binefaceri pentru întemeierea mai bună a viitorului nostru comun.

Garanta acestui mai bun viitor și titlul de onoare al inteligenței române este tocmai faptul, că în tot-deauna ea a înțeles rolul și datorința sa.

Școlile din Blaj au experimentat nu de mult cu multă mângâiere generozitatea inteligenței române. Când în lipsele sale mari, gimnaziul din Blaj a apelat în 1893 la ajutorul public, în scurtă vreme nu mai puțin, decât 20000 fl. i-s'au trimis spre acoperirea urgentelor sale necesități.

Animați de acest frumos exemplu al virtuții românești, apelăm acum de nou, cu neclintită încredere, și ne rugăm în numele acestor școli, ca să nu li-se deneghe nici acum generozul sprigin.

E vorba de a înzestra cu o nouă putere aceste școli, cari în curând vor avea să serbeze jubileul existenței lor de 150 de ani. Nu este chip de a serba mai demn și mai potrivit acest dat de mare importanță istorică, decât a întemeia nouă instituții, cari să fie completarea deservită a iubilarelor așezăminte.

Sus deei inimile! Să dovedim că înțelegem rostul așezămintelor culturale românești și că știm și lucră, și jertfi, pentru înaintarea și dezvoltarea lor.

Să dovedim, că suntem vrednici urmași ai aceluia, cari între miile de suferințe și piedeci de tot soiul au știut să înfrunze locașuri de învățatură, spre a ne înzestra pe noi cu puterea nebiruită a culturii și moralei!

Blaj, din ședința comisiunii de 12 ținută la 16 Maiu 1902.

Ioșif Hossu, canonic, dir. gimn., președintele comisiunii Dr. E. Dăianu, profesor de teologie, notar al comisiunii. Georgiu Muntean, director al institutului preparandial. Dr. Alexandru Pop, medic. Emil Viciu, prof. gimn., dir. internatului de băieți. Iuliu Br. Hodosiu, dir. inst. de credit și economii „Patria”. Dr. Iuliu Maniu, avocat arhiepiscopesc. Octavian B. Bonfiniu, profesor gimnazial. Iacob Murășan, profesor de muzică. Gavrilă Precup, profesor gimnazial. Georgiu Vancea, proprietar. Dionisiu Trifan, măiestru croitor.

Din Alba-Iulia.

Concertul meserieșilor Români din Alba-Iulia anunțat pe ziua a doua de Rusalii a reușit ce privește partea morală preste săptare bine. Căci deși corul întreg a fost compus tot din membri, cari pentru prima oară a cântat în cor, totuși cântările au fost bine și cu precizie executate în cât toate au trebuit bisate în urma aplauselor nesfârșite a publicului. Disciplina coriștilor încă a impus.

Partea materială în proporție cu concertul din eamnă, dat de corul bisericii din Maeri, a avut reușită slabă, căci până când atunci intratele au fost peste 740 cor. acum abia a fost 208 cor. Causa a fost și timpul nefavorabil, căci toată după amiaza a plouat încât din provincie nu a putut să vină prin

timpul acela slab pe lângă toată bunăvoința aproape nimenea.

O altă cauză însă este răutatea clicei, care și-a luat de problemă zădărnicierea înfrățirii corului.

Clica aceasta cauzată din învățătorii Pampu, Roșca și Dușu.

Indată ce s'a așezat la postul dela Maeri învățătorul Teodor Murgău, ca om pricepător de muzică a început să instrueze un cor pe seama reuniunii. Învățătorii însă cercu să-l desmânte cu apăsări detestabile că înzădar încearcă să facă cor, că în Alba-Iulia nu se poate, că a încercat și el și nu a reușit. În urmă să apucă Domnul Pampu și în calitate de secretar al Reuniunii amână ca din senin probele de cântări pe timp nedeterminat.

Văzând aceasta învățătorul a adunat numai fete și feciori din parohia sa și cu aceia a început a cânta la început cântări bisericești, apoi și de cele pentru concert.

S'a proiectat la reuniune o petrecere cu producție teatrală. Președintele dl. Dr. Fodor voiește în colțelegere cu părintele Rusan, ca la producția aceasta, care avea să se facă la instalarea protopopului, să cânte și corul din Maeri compus tot din țărani.

Clicei numai atâta i a trebuit. Ca înțepați sar și agitați în dreapta și în stânga ca să zădărnicească închegarea, ce urma de bună seamă, dacă ar fi cântat corul la acea producție. Președintele Dr. Fodor pentru aplanarea neînțelegerilor convoacă o ședință; la acea ședință sunt chemați și diletanții, cari erau să se producă cu piesa teatrală. Învățătorii ca membrii ai comitetului reuniunii și acum agitați. După impuțări nebasate, făcute în special părintelui Rusan acesta în o vorbire Dumnezeiască eșită din un suflet curat și plin de rivnă pentru înaintarea neamului, arată nimicietatea cauzei, pentru care să face atâta neînțelegeri și agitație, și invită pe cei prezenți ca să se împace, dacă există ceva neînțelegeri. „Să ne împăcăm să iertăm, dacă am greșit amii altora în timpul de câte-va luni, de când a existat Reuniunea și din neînțelegerile din trecut să învățăm, ca pentru viitor acelea să nu se mai repeteze”. Cei prezenți au rămas frapați de cuvintele eșite din sufletul părintelui Rusan. S'a școală însă învățătorul Pampu și vază otravă, pară și foc că: „Vorbirea a fost frumoasă, că numai un Român însușit poate să vorbească astfel, nu crede însă în sinceritatea vorbelor părintelui Rusan, și că de astă-dată să nu cânte corul, că nici diletanții nu voiesc să joace testru, dacă va cânta corul”.

Ba clica au început a batjocori pe feciorii și fetele din cor pe la probe, că sunt servitori și servitoare și cum et D-nul meserieșii să fie la un loc cu acestea? de și Reuniunea este înțitulată; Reuniunea meserieșilor și economilor”, sub care s'a înțeleg toți Români din Alba-Iulia. Arunca mai multe înviniri asupra părintelui Rusan, ca și cum D-sa ar fi pricina neînțelegerilor, din care cauză părintele Rusan și să abdicarea din postul de vice-președinte, la care post a fost invitat cu cele mai mângâitoare cuvinte la însărcinarea Reuniunii prin dl. Pampu.

Idea, ca petrecerea să se aranjeze în ziua de instalare a protopopului, trebuia înțrăpată, de acei dl. Pampu ca să se creadă stăpân preste situațiune face propunerea, că în curând se va instala protopopul g. or., petrecerea decisa să se țină atunci, ca el Pampu vorbea în numele uniților, „ca să vadă lumea, că ei lucră Românește.

(Va urma.)

Din tractul Buziașului.

La 3 Iunie st. v. adică a treia zi după Sf. Rusalii s'a pus temelie zidirea bisericii în comuna noastră Cerna.

Încă de dimineața prin bubuitul trascurilor s'a dat signalul despre marea festivitate, ear poporul cu mic cu mare tineri și bătrâni, toți îmbrăcați în vestiminte serbătoarești, apoi o mulțime de oaspeți de prin comuncle învecinate au alergat la sf. biserică.

La 9 ore s'a început sf. liturghie pontificată de preotul Ioan Ștefănescu, din Berin.

După slujbă dl. Teodor Cioloca, preot și asesor consistorial, împreună cu preotul Ioan Ștefănescu din Berin și preotul nostru local Iacob Dabiciu precum și tot poporul și oaspeții din giur, între cari a fost și dl. învățător Teodor Puteviciu, din Stamora-română, și alți onorațorii au eșit cu sf. litie prin stradele principale ale comunei, ear ajungând la locul destinat dl. preot Teodor Cioloca, din Șipet într'un mod foarte impunător a sevrit și sfîșirea apei și a fântanei

noii zidite din care să se folosească apa la zidire și care fântână va rămânea în folosința comunei.

Ear răspunsurile atât în sf. biserică cât și afară, le-a escutat tinerimea școlară sub conducerea învățătorului Iuliu Popoviciu din loc.

Apoi ca mandatar al dl. protopresbiter dl. Teodor Cioloca a pus peatra fundamentală, după aceia dl. Teodor Cioloca cu o voce înaltă a cetit actul comemorativ subscris de credincioșii comunei precum și de oaspeții, care punându-se într'o sticlă sigilată s'a așezat lângă alta sticlă cu bani, în fundament.

Predica festivă a rostit-o dl. preot Ioan Ștefănescu.

La finea predicii ne-a împărțit cum și cu câtă îngrigire curat părintescă ocărminiește înalt Prea Sfinția Sa dl. Episcop Nicolae Popa, din Caransebeș, că ajutat în aceasta de Prea C. Sa dl. vicar episcopesc Filaret Musta și Reverendismul domn Traian Bădescu secretar episcopesc care în tot-deauna cu inimă și suflet curat întreviu cu balsamul mângâierii în anume casuri celor avisați la bunul lor simț și ajutor.

Și într'adevăr putem zice că diecesa noastră este de Dumnezeu scutită, până când astfel de demnitari se vor afla în fruntea ei, ear poporul a erupt în manifestări de ovațiuni strigând, Dumnezeu să trăiască pe d-nul Episcop! — Să trăiască dl. vicar Filaret Musta! — Să trăiască dl. secretar la mulți ani, ear corul școlariilor sub conducerea bravului nostru învățător, Iuliu Puteviciu a cântat „Mulți ani”.

După aceia ne a spus că se ne arătăm prin purtarea noastră vrednicii fiți sufletști a Prea Sfinției Sale, și să-i mulțumim pentru buna îngrigire că avem în fruntea protopresbiteratului ca protopresbiter pe dl. Ioan Pepa ca mandatar al său, care în scurtă vreme a dat dovezi eclatante despre părinteasca sa îngrigire de supuși săi, alergând cu vreme și fără vreme prin comuna pentru regularea trebuințelor credincioșilor săi păstoriști. La ce poporul a strigat „Să trăiască bunul Dumnezeu pe bunul nostru protopop Ioan Pepa”, ear corul școlariilor a cântat „Mulți ani”.

După aceste preotul nostru Iacob Dabiciu în numele comunei prin cuvinte bine alese mulțamește dlul Teodor Cioloca și dlul Ioan Ștefănescu pentru osteneala prestată la cooperarea acestei înălțătoare festivități la ce poporul a strigat „Să trăiască”!

Îmi țin de datorință a notifica că înaintea cu 16 ani la venirea preotului nostru Iacob Dabiciu în comuna noastră, sf. biserică n'a avut mai gata nimic, ear astăzi prin înțeleapta Sfinției Sale păstorie și chivernisire sprigină în aceasta și de braval nostru învățător Iuliu Puteviciu, am zidit nu numai școala ci am ajuns cu voia lui Dumnezeu a zidi și sf. biserică cu prețul de 18.000 coroane, o sumă destul de însemnată agonisită relative în scurt interval.

După săvârșirea festivității oaspeții cea mai mare parte au fost invitați la masa ospitală a preotului nostru unde sa toastat pentru înalt Pre Sfinția Sa Domnul Episcop Nicolae Popa, pentru Prea Cavioșia Sa Domnul vicar Filaret Musta, pentru Reverendismul Domn Traian Bădescu, pentru protopresbiterul Ioan Pepa etc. și cu aceasta ne-am îndepărțat cu multă mângâiere sufletească la vetrele noastre.

Un participant.

Învățătura și foloasele ei.

— Prelegere populară. —

(Urmare și fine).

De ce oare nu cinstiți pe preoți și pe învățătorii d-voastră cari trăiesc în mijlocul d-voastră, dându-vă sfaturi și ajutor în lipsele și necazurile ce vă copleșesc zi de zi mai greu?

Asta nu o faceți!!

Poate că aceștia să cearcă tot prin purtări bune, vorbe frumoase, a vă mângâia la neputințe, a vă face mijloace de înaintare, a vă face și pe d-voastră să gustați foloasele învățaturii, să nu mai zăceți ca în întunec, vă îndeamnă a prețui biserică și școala, căci aceste ne țin pe noi.

Cred că toate acestea vi-le-ar impune ei cu sudalme, precum fac alții, ce stau să vă zugrume — atunci i-ați cinstiți și pe ei. — Dar fiind-că conducătorii d-voastră cu binele voesc a vă mângâia și învăța, începeți a-i lua în ris zicând: „ce mai umblă dascălul și popa cu vorbe linguși-

toare, de ne mai protește cu fleacuri d'ale lor, căci drăguț doamne nu o să ne facem sfinți cu atâta biserică ce ne tot spune popa și nici nu o să ne facem flăpani cu atâta carte ce ne tot spune dascălul”.

Așa d-voastră vă depărtați de cei ce vă voiesc binele! La școală nu vă dați copiii cu inimă curată, nu cercetați regulat biserică să mai lăsați crășma aceea risipă pe capul d-voastră!

Și așa depărtați pe binevoitorii d-voastre ajungeți apoi de vă înfundă gura câte un uetefleț cu sudalme.

Mărturisiiți acum înșivă, nu a-ți ră-tăcit calea cea adevărată ce trebuie să o urmați?

Și oare ce e cauza de a-ți ră-tăcit în căi rele?

Nu este alta iubiiții mei decât îndărătnicia ce s'a înrădăcinat în cei mai mulți față de învățatură.

Învățătura o țin asemenea oamenii, un lucru cam de-a doua mână cum am zice. Ei își pun mai mare silință și trudă spre a-și agonisi averi și bunuri pentru fii lor. Ei să bucură când își ved vitele grase și frumoase, holdele rodite și nu le pasă că fii lor șed pe ulițe, unde unii dela alții învață lucruri rele. Crescându-le copii, îi pun la lucru și păzirea vitelor ear de școală își uită cu totul. În loc să-i trimită regulat la școală și la biserică, socotesc că mai mult bine le vor face, dacă le vor lăsa de moștenire averi peritoare. Dar oare acei copiii crescute fără învățatură, putea-vor ei sporii, ori ținea acele averi?

Oare dedați ei din copilărie cu vorbe rele cari strică moravurile cele bune, nu vor deveni niște ușuratici, gâlcevitori, bețivi, oameni fără cumpăt și socoteală, oameni făloși și imbuibați?

Nu poate lăsa dar nici un părinte avere mai mare fiilor săi ca învățătura cea adevărată și creșterea în frica lui Dumnezeu.

Învățătura să câștigă în școală. Părinții au datorie a-și da copiii la școală, căci în copilărie când ogorul inimii lor este ușor de lucrat, atunci trebuie să smulgi spinii — adică să-i desvești de rele.

Cel ce e chemat a lucra ogorul inimii copilor e învățătorul. — El e al doilea părinte al lor. — Învățătorul le dă hrana sufletescă, îi învață a cunoaște pe Dumnezeu, părintele în care să-și pună nădejdea în totdeauna — îi învață socoteala, ca ei să fie oameni cumpătați, ca din agoniseala lor, totdeauna să pună ceva la o parte și așa să-și sporească averea; îi învață a cunoaște pe strămoșii noștri din a căror fapte bune, să se îndemne a fi oameni virtuoși și vrednici, îi învață a prețui folosul bunel înțelegerii, din care răsar faptele cele bune și folositoare. Învățătorul pregătește dar, din copii, oameni înțelepți, cinstiți, harnici și temători de Dumnezeu.

Durere însă că cei mai mulți părinți nu înțeleg acestea — și pentru aceea cresc din copii lor oameni ce sunt stricăcioși nu numai lor ci și altora.

Spuneți nu e rușine pentru noi, ca acum când toate popoarele silesc spre înaintare și când și noi avem libertate de a putea învăța — să stăm încă tot nepăsători!

Dacă n'am avut fericirea a ne fi rămas dela moșii noștri rândul cel bun ce-l au alții — apoi trebuie ca noi să-l urmăm cu toate puterile, căci ei bieții gemeau sub jugul iobăgiei și le era oprită învățătura.

Rău greșesc dar toți aceia cari și azi mai zic că „cum a trăit tatăl meu și moșul meu voi trăi și eu”. Ce vorbe nesocotite acestea? — Cine ar mai dori întoarcerea la iobăgie?

Vedeți dar că noi cu totul alte avem de făcut! — Înainte dar! — Să o rupem cu trecutul întunecos. Să îmbrățișem cu toții învățătura.

Cred că vedeți cu toții de sosii timpul, ca măcar fiul d-voastră să iasă din întunerecul în care sute de ani au zăcut înaintașii noștri și încă chiar și noi cei de azi!

V'am spus cum copiii pot învăța în școală; dar ca învățătura din școală să nu rămână fără folos, e de lipsă ca să le stăm cu alte mijloace în ajutor, spre a-și putea îmbogăți mintea cu cunoștințele de lipsă vremurilor grele ce trăim. . . Și acest mijloc este „biblioteca“. Adică cărți folosite să punem la dispoziția copiilor noștri eșii din școală, ca să le cetească și studieze.

Pe cât este de ușoară înființarea unei biblioteci, pe atât de mare e folosul ei.

O comună de 200 familii, punând fie-care familie anual 40 cr. — căpătăm suma de 20 fl. — Câte cărți nu se pot procura în tot anul cu acești bani în folosul tuturor locuitorilor comunei!

Pentru noi cei de acum ni-e folositoare biblioteca, căci în serile cele lungi a le iernei ne adunăm la școală, asemenea și în Dumineci și sărbători, și cetim lucruri plăcute și folositoare din cărți, cetim gazetele ca să știm cum stau treburile în lumea mare, să cunoaștem și noi pe bărbății aceia vrednici, ce sufer tot felul de maltratări numai pentru apărarea și câștigarea dreptului națiunii noastre române.

Pentru următorii noștri va aduce biblioteca și mai mari foloase, căci ei știind ceti, unul fie-care își va lua acasă cărți din bibliotecă și le va ceti în mijlocul familiei.

Încăpuți-ți-vă ce lucru plăcut și folositor e acesta!

Nu e oare mai bine a face asemenea, decât a petrece timpul pe pagubă în crășme, ori în alte locuri necuviințioase.

Celor ce nu știți ceti acum, încă vi-e dată putința de a face acest lucru; puneți pe copii d-voastre în timpul ce-l aveți liber să vă cetească cărți din bibliotecă. . . Face-ți o încercare și sunt sigur că vă va plăcea și prin asta n'ați da ocaziune fiilor d-voastră a umbla serile pe ulițe, prin șezători, la lucruri slabe, în adunări unde învață jocul de cărți, fumatul, beutura ș. a.

Credeți-mi iubii mei, că dacă toți părinții se vor pune pe lucru și-și vor crește pe copii lor în acest fel, am ajunge ca până și din șezătorile atât de demoralizatoare de azi s'ar face, niște societăți plăcute, în care fetele vor toarce, iar feciorii vor ceti istorii frumoase din cărți, petrecând astfel de drag. Atunci și numai atunci iubii mei și-au făcut părinții datoria cu creșterea fiilor lor, de care au mare răspundere și înaintea lui Dumnezeu.

Iar urmând astfel, făcând noi cei de azi începutul bun, ca mâine va sosi timpul de vom vedea la bătrânețele noastre pe fiii noștri, cum vor ști a-și apăra dreptul lor fără sfială, cum vor vieții de liniștit, plăcut, în bună înțelegere, frăție unii cu alții, și vor trăi peste tot cu mult mai ușor ca cei de azi.

Ved că vă mirați de vorbele mele dar amintiți-vă că v'ați mirat mai eu-alaltăieri auzind de „carul de foc“, și azi fiecare îl vedeți pe la noi.

Dee bunul Dumnezeu, pe care zi și noapte îl rog, să ne lumineze mintea, să nu fie între d-voastră pic de dușmănie; și cu puteri unite, spriginindu-vă unii pe alții o să ajungeți ca mâine timpul de care acum vă mirați.

Înainte! — Și Dumnezeu vă va ajuta!

Ticușul-român, 1902.

George Maican,
învățător.

Ruga și concertul în Varadia.

Sărbătoarea Rusaliilor pentru noi varadienii au fost o frumoasă zi de bucurie, căci oaspeți mulți ca în anul acesta și în special din clasa intelectuală de ambele sexe, nu-mi aduc aminte să fi fost de mult timp.

Venirea la noi a acestor oaspeți plăcuți au și înălțat încă-va nimbul de festivitate al zilei căci fiind aceștia în mare parte și dela orașe străine, au știut și știu arangia diferite întreprinderi de distracțiune cu „bonton“, conversațiuni amuzante și în fine jocuri în piața mare, unde ca de încoronarea convenirii sociale, să prinsă cu toții într-o horă mare, mare și măreață. Aci tineretul avu cea mai potrivită ocaziune, dansând să-și exprime bucuria ce o simțeau unii față de alții și de-și manifesta impresiunea ce le-o făcea cununa horei care de astădată era împletită și cu orașeni: coconi și coconițe, dar tot cu inimă române. Tot aci mereu se șoptia de concertul și de jocul ce are să fie pe seară aranjat de Reuniunea de cântări și muzică gr. ort. din loc în șatra ospătării mari clădită-improvisată expres numai pentru aceasta ocaziune.

Seara după 8 ore fiind timp frumos și lăună ca zua, strada principală și celelalte din jurul aceleia erau pline de lume alergând cu toții la concert. Ajungând aci, în acest asurzitor tumult, bieții de aranjatori și cei dela casă își perderă firul, nu mai erau în stare să țină cont de misiunea lor. Încetul cu încetul lumea ticăită să mai liniști. Capetele acestor lume imensă undulau ca o mare; iar arena (șatra) fiind cu mult gust decorată și luminată, era un cer ferice pentru noi.

După 9 ore imediat cortina se ridică la avizul dat cu clopoșelul. Aci erau grupăți și înșirați coriști și coriste în jurul dirigintei și a claviurului la care ședea pianista amabila domnișoară Livia Mioc. Un semn . . . tonul să aude. . . o tăcere adincă. . . corul începe pianissimo:

Motto: Cantul vom să-l cultivăm,
Prin el lumii s'arătăm
Că și românii sunt vii
Și în vecl nu vor perii!

Și să sfințește cu un fortissimo, de se cutremura vâzduhul. Urmează apoi imediat piesa „Brumareșul“ cor mixt cântată cu multă precizie, acompaniată de clavier de pianista d-șoara L. Mioc. Având se urmeze opereta: „R-gurosul teologilor“ pentru căruia predare să recere un fel de mascare au fost o pauză mai lungă în care muzica din Almaj a lui Orbulescu au știut să întretină și amuzeze publicul cam după o jum. de oră să ridice pentru a li-a oară cortina și ce aspect?! Într'un scaun ca într'un tron ședea președintele, iar în jurul său stăteau în picioare membrii comisiunii (camînătoare îmbrăcați tot în haine procești iar vis-à-vis era grupat corul teologilor.

Piesa s'a cântat foarte bine, fiind acompaniată de pian ceea ce servește spre laudă vechiului și zelosului diriginte coral: Pau Farca, junior; asemenea și geniele domnișoara Livia Mioc i-se cuvine laudă, care cu atâta vioiciune și dexteritate în cele de piano — după cum am văzut că i-au gratulat pentru succesul splendid cele competente în cauză așa: d. e. domnișoara dîl Baro Boich, care cu toții au onorat acest concert luând parte aproape întreaga casa sa. Într'un mai puțină laudă și recunoștință merită ca tot dreptul și vestitul tenorist, dl Constantin Novacescu, care cu vocea sa sonoră metalică au eucerit inimile tuturor și cu deosebire la „solo“.

După concert a urmat imediat piesa teatrală: „Costică reînțors dela Paris“ în care toți, care au jucat s'au știut achita de roțile lor. Fiind însă piesa cam prea lungă ear' vara nopțile prea scurte, ar fi de dorit ca pe viitor să se observe aceasta împrejurare și să se dea piese mai scurte, ca să rămână tineretului timp de-ajuns și de dansat. Piesa teatrală s'a încheiat cu o horă cântată de toți diletanții, după care apoi imediat tinerii participanți se întinșară într'o horă în sala ospătării, dar sala era prea mică d'a cuprinde atâta lume dansatoare, de aceea jucătorii la intervenirea președintelui reuniunii dl George Tiunea, fură grupați în două părți: inteligența a dansat în sală, ear' tinerii în șatra. Jocul și petrecerea a decurs în cea mai bună și însuflețită armonie și frățietate până la ziaua albă. Aceasta ar fi partea morală a concertului; dar nici în partea materială n'au rămas îndărăpt, căci venitul au fost: 323 cor. 68 fleri, în care sumă sunt compute și suprasolvirile: dela dl Romul Iorgoviciu, preot în Jebel 1 cor. 20 fleri și dela dl Pavel Mielea, învățător în Gornia 80 fl., pentru cari sume benevole, casarul la timpul său le-au exprimat mulțumiri. Astfel a decurs ruga și oaspeții străini cea mai mare parte abia mâine zi au mers către casele lor ducând și lăsându-ne și nouă cele mai plăcute suveniruri legate de aceasta zi măreață. Un varadian.

PARTEA LITERARĂ.

Toate-s cu rînduială.

(Convorbire între trei fetițe).

(Anica n'a cercetat școala. Măriuța cercetează școala cuotidiană și Alexandrina cea de repetiție).

(Urmare).

Anica: — D'apoi ce să ved! . . . În sărbătoarea trecută să adunase la crișmă, ca și de alte ori, o grămadă de oameni și ei toată ziua au bent și au cântat și ca nebunii. . .

Măriuța: — Fost-au măcar la sfânta biserică să se roage lui Dumnezeu, ori, ce au făcut?

Anica: — De biserică nici poveste, aia o ști tu că niciodată nu o cantă, făr la Paști și când e vre-o pomană, căci atunci mai ling câte un porțiu de rachiu. . . Dar să lăsăm astea și să-ți spun mai de parte. — Ei s'au fost îmbătat și de cătră seară din glume au ajuns la certe și apoi la bătaie, de-ți era groază numai să fi auzit, d'apoi să fi și văzut cum dădeau cu ciomege și cu ce ajungea? . . . Vezi tu! — Ior nu le-a fost destul, că și-au pus bănișorii s'au apucat și și-au rupt hainele, ba mulți erau zău și cu capetele sparte, rēu rāniți. — Oamenii proști, fără minte, căci de ar fi cu minte n'ar face astfel.

Măriuța: — Și zi, așa s'a întâmplat!!! O Doamne! doar rēu e să fi prost. . . . Nu-ți aduc aminte Anico, cam ce fel de oameni erau?

Anica: — Ba 'mi aduc zēu eu bine aminte. Ți-ți pot spune și cu numele. Sunt tot de aceia, cari și acum zac în întunec, cari nu știu alta decât că de ce să ne mai dăm copii la școală, că nu o să ne facem popi ori dascăli. Injură la toată vorba. Mult mă mir tu Măriuța cum de-ți mai rabdă Dumnezeu, să mai trăiască niște prăpădiți ca aceia cari injură lucrurile sfinte.

Măriuța: — Vezi Anico! . . . Ce mai zici acum, oare n'am eu drept?

Anica: — Acum ved și eu ce mare folos ne aduce biata carte!!! — Căci ce a fost pricina la oamenii aceia slabi de s'au îmbătat și s'au bătut? . . . Nimic alta, decât că n'au ajunse acolo, ca să cunoască folosul școlii adevăat al învățării. . . Imi pare rēu mie, până la moarte că n'am umblat la școală, ca să învăț și eu ceva să nu mă număr între cei proști. . . Azi din povestirile noastre am învățat foarte mult. Îți spun drept, că acum a-și merge și eu la școală dar e târziu. Oare nu mai putea tu învăța măcar să-mi fac numele.

Măriuța: — Vezi Anico! că vii la cale, tu de capul tău. . . Și nu e târziu! Poți să înveți, numai să-ți stea capul. Eu cu plăcere îți arăt, că nu-mi e greu: ba încă din inimă doresc ca toți și toate să știe ceti și scrie precum știu eu. — Să mai lăsăm acum a-le noastre, și să ne mai spună Alexandrina ceva, căci ea ori și cum știe mai mult ca și noi, că a mai auzit și dela taicăi său.

Alexandrina: Știu și eu destule nu-ți vorbă, — dar ved că și voi a-ți vorbit niște lucruri atât de frumoase, de cine v'or vedea, nici n'ar crede că știți atâtea. . . Bine ziceți voi că școala e de mare preț, după cum zice taica „de școală avem lipsă ca de pâinea de toate zilele“. Dar durere că mulți dintre oamenii noștri nu vor să înțeleagă aceasta. Trebuie însă vrând, nevrând, să învățăm în ziaua de azi, că altfel santem perduți, a trăi proști nu mai putem. Am auzit eu pe taica și pe dl învățător vorbind, între dinși desue cum pot oamenii înainta în învățatură și dacă ies din școală. Altă dată spunea chiar taica la niște oameni despre o mulțime de lucruri frumoase, dar acum nu vă mai spun, că poate v'ați săturat și voi, de câte a-ți tot vorbit.

Măriuța: — Ba să ne spuți, că tocmai avem plăcere să te ascultăm ca să mai învățăm și noi lucruri pe cari nu le știm. (Va urma).

Dare de seamă și mulțumită publică.

În scopul zidirei unei case parohiale sa lausat un apel din partea comunei noastre bisericesti, despre a carui rezultat ne permitem a da următoarea socoteală și mulțumită publică, tuturor mar-nimoșilor contribuitorilor și iubitorilor al neamului, cari cu dinariul lor au venit în ajutorul nostru.

Listele intrate dela marinomoșii contribuitori sunt următoarele.

Colecta Nr. 97: „Lipovana“ institut de credit Lipova 10 cor.

Colecta Nr. 21: Colectate Domnul Savu Tamașdan, par. gr.-cr. Pectea, Savu Tamașdan 1 cor. Nicolau Barbune 1 cor. Suma 2 cor.

Colecta Nr. 35: Institutul de credit ca filie „Albina“ Brașov. „Albina“ 8 cor. Suma 3 cor.

Colecta Nr. 65: oficiul par. gr.-or. Gruiu Iosif Lazarescu, preot 1 cor: Suma 1 cor.

Colecta Nr. 83 oficiul par. gr. or. Dubert Georgiu Cărbăș 1 cor. Ștefan Givuler 12 fl. Petru Șierciu 20 fl. Todor Lungu 20 fl. Simion Popovici 10 fl. Suma 1 cor. 62 fl.

Colecta Nr. 85: oficiul parochial gr.-or. Belinț M. O. Domn Gerasim Sărb proto-pesbiter 10 cor. Suma 10 cor.

Colecta Nr. 87 oficiul parochial gr.-or. Babșa Dl Vasile Crășovan preot. 10 cor. Suma 10 cor.

Colecta Nr. 88: oficiul parochial Tees Igneș Anna 40 fl. Anna Leucuța 40 fl. Elena Tomi 20 fl. Pantalie Radi 40 fl. Trandafir Găescu 80 fl. Lăna Sentiei 20 Rusalin Radi 20 fl. Suma 2 cor. 90 fl.

Colecta Nr. 91: oficiul parochial gr.-or. T. Hodoș, Revéz Sandor 1 cor. Pribis Sandor 1 cor. George Petcu 1 cor. Ecaterina Petcu 1 cor. Doulak Károly 1 cor. Kiss Iozsef 1 cor. Vuk Lazar 20 fl. Suma 6 cor. 20 fl.

Colecta nr. 95: oficiul par. gr.-ort. Székás, Demetriu Morariu 2 cor., Versavia Mateiu 1 cor., bisERICA cu tassul 80 fleri. Suma 3 cor. 80 fl.

Colecta nr. 99: oficiul paroch. gr.-or. Vizma, Procopie Lelescu 2 cor., Eremie Muntean 1 cor., Pavel Lelescu 40 fl. Lepa Lepa 40 fl., Petru Velcu 40 fl., Trif Pirmăș 20 fl. Suma 4 cor. 40 fl.

Colecta nr. 104: colectant dl Const. Lazar, avocat Rékas. Constantin Lazar 4 cor. Suma 4 cor.

Colecta nr. 109: colectant dl Iulius Ribarovic, notar, Sziklás. Iulius Ribarovic 5 cor., Kun Iános 2 cor., Klein Mor 2 cor., Kuncz Béla 2 cor., Kron Ferencz 2 cor., Retzier János 1 cor. Suma 14 cor.

Colecta nr. 122: colectant dl Dr. Petru Zepeneag, avocat, Vârșeț. Dr. Petru Zepeneag 3 cor., Antonie Popovici 1 cor., Iacob Botoșan 1 cor., George Spătar 1 cor., Pavel Corcea, 2 cor., „Luceafărul“, inst. de credit 10 cor. Suma 18 cor.

Colecta nr. 127: Colectant dl Corneliu Iorgovici, notar, Cuvejdia. Corneliu Iorgovici, notar 4 cor., Emil Pasca 2 cor., Todor Șurpescu 2 cor., (nelegibil) Gyula 1 cor., Dr. Marta 4 cor., Strausman Jakab 40 fl., Ifj Szerb József 1 cor., Gregoriu Marienescu 1 cor., Iuliu Popi 1 cor., Müller Jozsef 1 cor., I. Serb 1 cor., Schweitzer Adolf 1 cor., Ciugudean Iuliu 1 cor., x. y. 50 fl., masa socială 1 cor. Suma 23 cor. 90 fl.

Colecta nr. 128: Oficiul paroch. gr.-or. Cuvejdia. Iosif Iorgovici, paroch 4 cor., Ioan Suciu, capelan 1 cor., Moise Lauș 40 fleri, cassada bis. 2 cor., Vichente Momir, episcop 1 cor., Partenie Hodoș 40 fl., Vasile Rădoi 40 fl., Vichentă Tomi 30 fl., Maria Milincu 20 fl., Iosif Martin 40 fl., v. d. Sofia Jivan 30 fl., Vichentie Milotin 20 fl., Nicolau Merga 20 fl., Georgiu Tomi, Inv. 1 cor., Vichentă Jichici 20 fl., George Rădoi 40 fl., Vasile Răncu 20 fl., Maria Butan 20 fl., Anița Calmean 36 fl., Vasile Jichici 40 fl., Nicolae Bufan 20 fl., Iacob Hogos 40 fl., Maria Opreș 30 fl., Moise Micu 20 fl., Gavrilă Balint 20 fl., Vasile Dumitru 20 fl., Floria Jichici 40 fl., Vichentă Balint 20 fl., Vasile Merga 24 fl., Ioan Kovact 1 cor., Fira Șurpescu 20 fl., Vasile Iorgovici 1 cor. Suma 19 cor. 40 fleri.

Colecta nr. 135: oficiul paroch. gr.-or. Secusigi. Comuna bisericăscă 1 cor., Constantin Isfanescu 1 cor., Alexandru Popovici 1 cor. Suma 3 cor.

Colecta nr. 136: colectantă D-na Sebastian Palné, Remetea. Sebestean Pálné 2 cor., Dimitrie Ivanescu, preot 1 cor., Sebestyén Pál 2 cor., Köfalusi Vilmos 1 cor., Nezodea István 40 fl., Goncsa Jstván 40 fl. Suma 7 cor. 40 fl. (Va urma).

Aga (Brestovaș) Iunie 1902.

Trifon Jifovici, Filip Vuia,
not. comit. par. preot, presid. com. par.

NOUTĂȚI.

ARAD, 27 Iunie n. 1902.

Archiducele Iosif a sosit ieri la Arad, unde va petrece mai multe zile. La Kétegyháza s'au dus intru întâmplare lui comitele suprem Urbán, primarul militar și vice-comitele Dálnoky din Arad. Comitele suprem l'a întâmpinat cu o vorbire, pe care archiducele a răspuns afabil. La Arad a ajuns ieri la orele 4. Aici l-a întâmpinat abirul Csukay. Duminică archiducele va lua parte la sărbătoarea populară care se va da pe moșia Dobózyos. Apoi va merge la parastasul care se va celebra în capela din Ágya, ridicată în locul unde fiul său se împușcase din război.

Știre personală. *Ilustratarea Sa de Vasilie Mangra a sosit Mercuri dimineața la Sibiu la Arad de unde azi pleacă la Bradia.*

Congrua. Se știe că până acum guvernul a respins cererile pentru înregistrarea congruei corespunzătoare calificărilor de clasa primă a acestor preoți, care ulterior după intrarea în teologie au absolvat clasele VII și VIII gimnasiale. Acum suntem în poziție a ști, că în urma intervenției domnului deputat Dr. Sombati și ministrul Ploș și Wlassics, consiliul de ministri s'a ocupat de chestiunea aceasta și a decis a le da și acestora congrua, care până la intrarea în viață a legii congruei au terminat ulterior gimnaziul. Hotărârea aceasta va fi desigur bine primită.

Dr. Teodor Burdan, unul dintre cei mai distinși tineri ai noștri a depus Miercuri la Universitatea din Budapesta cu distincție cenzura de avocat. Îi felicităm cu iubire și suntem siguri că printre însul s'a mărit nu numai numărul avocaților români, dar am câștigat un luptător pe cât de inteligent, pe atât de energic. Îi dorim izbândă!

Mărturisiri. Scriind despre examenele de calificare învățătoarească la Institutul Pedagogic din Arad, ziarul „Arad és Vidéke” de azi constată că răspunsuri s'au dat nu numai câți-va dintre cei veniți să coregeze, între cari unii bătrâni. „Absolvenții din anul acesta însă — scrie ziarul — au răspuns până la unu în chip laudabil și din toate obiectele au produs rezultat frumos, spre mulțumirea comisiei examinatoare...”

Notăm că în comisie sunt și d-nii Dr. Jancsó Benedek, comisar ministerial și Varjassy Árpád, inspector școlar.

Eată răspunsul ce se dă celor debitate de individul Eugen Zaslo.

„Din Bătrâni.” Eată cum anunță Conservatorul din București cea mai nouă operă a d-lui Ioan Slavici:

„Literatura românească s'a îmbogățit cu o lucrare de mare preț. Dl. I. Slavici, povestitorul fermecător care ne-a dat atâtea delicioase opere, a scos acum de sub tipar o narațiune istorică, „Din Bătrâni”, o adevărată epopee a începuturilor neamului nostru.

„Lucrarea d-lui Slavici e temeinică și scrisă în limba pitorească al cărei secret îl cunoaște numai autorul. Atragem asupra ei atențiunea celor cari vor să se instruiască precum și a celor cari gustă arta și apreciază inspirația.

Cartea s'a tipărit în institutul de arte grafice „Minerva” din București. Costă 2.50 lei, și se poate procura și prin administrația ziarului nostru.

Sfârșitul tragic a unui locotenent. Din Kecskemét se anunță o groaznică nenorocire. Locotenentul Richard Adam s'a întors alături seara în voe bună la locuința sa și cu țigara aprinsă s'a culcat. În curând însă l'a prins somnul și vestimintele de pe pat, de țigara aprinsă au luat foc. Fumul înecător l'a deșteptat pe locotenent, a sărit din pat ca să deschidă fereastra, dar prea târziu, căci a căzut înainte ferestrei și s'a înăbușit.

Din România. În August va avea loc cu o deosebită pompă desgruparea osemintelor repausatului Mitropolit Calinic Miclescu, la mănăstirea Neamț.

La această desgrupare vor asista I. P. S. S. Mitropolitul Primat Gheorghian, I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și Sucevei Parthenie, P. P. S. S. L. L. Episcopii de Huși, Roman, Argeș și Dunărele-de-Jos și întreg sinodul.

Serviciul religios va fi slujit de către însuși Mitropolitul Primat, înconjurat de întregul cler al sfintei mănăstiri, în frunte cu P. S. S. părintele Veniamin Nițescu, starețul mănăstirii.

Logodnă. Se anunță logodna domnișoarei Cornelia Gava din Moldova-Nouă cu dl. Petru Bandu, învățător în Obad. Sincere felicitări!

Mare nenorocire pe Dunăre. Din Orșova se anunță, că viforul a isbit trei luntre mari cu atâta putere de stâncă așa numită *Baba-Kaidrei*, care se ridică în mijlocul Dunărei din apă încât toate trei s'au zdrobit. Pe vâslăși și pe ceilalți aflători în luntre, de tot 25 la număr, i-au înghițit valurile.

Milioane pierdute în cărți. Marea pierdere de bani la jocul de cărți din Jockey-club din Viena, a contelui Potoczky, care la timpul său a făcut atâta senzație, are pârșe, și e curios că tot un Potoczky a pârșit-o: contele August Potoczky. Contele care e mare proprietar rus — după cum se anunță — a pierdut în Varșovia la joc de cărți șapte sute mii de ruble. Enormă sumă în decurs de 24 ore a plătit-o și după aceea a făcut încercare de sinucidere, în care l-u împedecat lacheul său.

Avis. Un absolvent de școala comerciale, care știe limba română, germană și maghiară, caută aplicație fie la vre-o bancă, fie în orice cancelarie. Doritorii să se adreseze dlui Teodor Blagau, în Kerek, u. p. Uj Szt.-Anna.

Concert. Sâmbătă, în 28 Iunie st. n. 1902 se va aranja un concert în Beius, cu concursul binevoitor al d-nei Irena de Vladai, primadonă dela opera din București și dlui Gr. Savu, artist dramatic.

Sarpare de pod. O tel-gramă din Valparaiso (America) anunță:

Azi-dimineață podul ce trece peste rîul Clavo, lângă Taleo, s'a surpat tocmai în momentul, când trecea pe el un tren de persoane. S'au înecat foarte mulți înș.

Doamna Humbert pe insula Corfu. Celebra înșelătoare a veacului, d-na Humbert, după informațiunile lui „Libre parole” s'ar afla pe insula Corfu, fugită de urmărirea legii. Insula se ține de Grecia, cu care Franța nu are convenție de extradare.

Lucheni a înnebunit. Asasiul regretatelor noastre regine Elisabeta — după cum se anunță — a înnebunit. De mai multe zile încoace să vedea, foarte agitat în celula sa din temnița cea veche. Alături apoi a ieșit nebun. O larmă infernală a făcut în celula, ear când pazitorul a intrat la el i-a sărit la gât și a început să-l sugrume. La strigarea după ajutor a pazitorului au intrat și ceilalți pazitori, îmbrăcându-l cu multă greutate în cămașa de forță.

Eduard VII și pacea. Acum că regele Eduard VII al Angliei trage de moarte, zările engleze povestesc următoarele:

Telegrama despre înfrângerea ce suferise Englezii la Modder River, unde Lordul Methuen fusese cu desevirșire frânt,

i-a dus-o regelui lordul Curchill, primul camerier.

Regele fu cumplit impresionat de această știre grozavă. Trimise după Chamberlain și după o convorbire agitată, regele strigă:

— *Poruncesc să faceți pace!*

Ministrul observă atunci că regele tremură și că se clătină pe picioare. Pe când să sară într'ajutor, regele căzu într'un fotoliu, fără simțiri.

Doctorul sosi îndată. Regele a trebuit să stea apoi mai multe zile în pat.

Soartea colonelului Grimm. Colonelul Grimm, care după cum știut este a fost condamnat la 12 ani muncă silnică transportat pe insula Sachalin unde își va implini pedeapsa. Sub decursul pertractării colonelului Grimm a declarat, că pentru planurile militare pe cari le-a vândut puterilor streine a primit circa nouă sute mii coroane, pe toate însă le-a pierdut în cărți. Când i s'a citit sentința, a zis, că va adresa rugare țarului, ca să-l condamne mai bine la moarte, pentru-că mai bine preferă moartea, decât ocnole din Sachal.

Dare de seamă și mulțumită publică. Petrecerea aranjată de tinerii meseriași și țărani din Arad, în 16 Iunie a. c. (a doua zi de Rusan) în pășunea „Ciala”, a avut de tot încrate 166 cor. 70 fil., ear speșe au fost 122 cor. 80 fil., rămâne deci un profit net de 44 cor. 40 fil., din care jumătate s'a dăruit pentru „Casa Națională”, ear jumătate pentru ajutorarea elevilor meseriași. Au mai încurs următoarele suprasolviri: Ioan Maniș 80 fil., S. Secula 40 fil., Nicolae Doșian 20 fil., D-na Ardelean 1 cor. 60 fil., Dimitrie Lăpușca 60 fil., Petru Mișcan 40 fil., Ridiu 80 fil., Petru Simion 40 fil., Florea Varadin 60 fil., Iosif Vae 40 fil., Iustin Olariu 40 fil., George Morar 80 fil., Dimitrie Boitor 1 cor. 40 fil., George Giuriga 80 fil., N. N. 40 fil., Dr. St. C. Pop 2 cor. 40 fil., Iuliu Herbay 1 cor. 40 fil., Moșă Gîgior 80 fil., M. Felecean 40 fil., Dimitrie Birăuț 1 cor. 40 fil., George Scorțar 80 fil., George Boitor 1 cor. 40 fil.

Totodată se aduce mulțumită publică On. Administrațiunii a tipograful „Tribuna Poporului” pentru bunăvoința ce a avut, împrindindu ne invitarile gratuite, de-asemena și On. domni cari au suprasolvit peste taxa de intrare.

Indrumări pentru sezonul de vilegiatură. Credem că facem serviciu bun celor rilor noștri, când în pragul sezonului de vilegiatură le atragem atențiunea, că tot felul de articole pentru voiajuri cum de ex. corfe, geamantane, cofere, perie, articole de toaletă și parfumerie, lawn tennis, croquet și alte jocuri sociale, ghete, cămăși de turisț, ciorapi de vară etc., pentru prețuri foarte moderate se pot procura în marele magazin a lui Porter Vilmos, din piața Libertății.

Recomandăm cititorilor noștri să se procure lucrurile trebuincioase dela această firmă.

PARTEA ECONOMICĂ.

Prețul spiritului în Arad, 26 Iunie.

Spirit rafinat, vnzare mare	. 118.—
„ „ mică	. 120.—
„ brut vnzare mare	. 116.—
„ „ mică	. 119.—
100 kilograme borhot uscat	. 12.80.—13.—

Bursa de grâne din Budapesta

50 chlg. grâu pe Iunie	. cor. 0.00—0.00
„ „ sâcară pe Oct.	. „ 6.52—6.53
„ „ ovăș pe Oct.	. „ 5.79—5.80
„ „ porumb pe Iunie	. 5.05—5.10

Rugăm respectuos pe cei-ce ne datorează pentru foaie să binevolască numai decât a-și achita abonamentul. Noi am așteptat destul; e rindul acum ca și cei căroră le-am creditat să-și facă datoria. Administrațiunea.

Red. respons. Ioan Russu Șirlianu. Editor Aurel Popovici Barclanu.

Insertiuni și reclame.

A apărut:

„Îndreptarul poporului”

în cauze politice, administrative, judecătorești, bisericesti, școlare și economice, întocmit pentru popor de

Ioan Roman,

candidat de notar.

Acest îndreptar cuprinde în sine cunoștințe cu privire la toate cauzele ce interesează pe plugarul român: alegerea deputaților dietali, dieta țării, guvernul, alegerea membrilor în congregațiunea comitatului, afacerile comunale, afacerile comitetului comunal, alegerea membrilor comitetului și antistiei comunale, tutoratul, lășământurile, matriculele de stat, afacerile judecătorești, dările, Statutul organic al bisericii gr.-ort. rom., biserica greco-cat. rom., fondul de pensii nevățătoare, despre armată, igienă publică, despre animale, pădure, vnaș, comuna promontorială, drumuri de fier, poșta, telegraf, telefon, cassa de ajutorare a muncitorilor, — cu chipul Majestații Sale a Regelui, a prim-ministrului, a Mitropolitului gr.-ort. rom. și a ministrului de agricultură.

Cea mai acomodată carte pentru popor, scrisă în limba poporului și tipărită pe hârtie fină cu înveliș frumos. 794 1—2

Se poate căpăta la Ioan Roman, candidat de notar în Sajtény (Csanádmegey).

Prețul 1 cor. de un exemplar și 20 fil. porto.

La 10 exemplare unul se trimite gratuit.

Concurs limitativ.

În temeiul concluzelor corporațiilor bisericești gr.-or. române din Șiria, și rezolutive a dispozițiunii Ven. Consistor nr. 2846 din 1902 în cauza șidirei unei șale de joc în Șiria, cu preliminarea de 7440 cor. 61 fil. să publică termen de limitare pe 3 Iulie 1902 st. n. înainte de amiază la 9 ore în școala centrală din Șiria.

Condițiunile de limitare, planul și preliminarul de spese, în orele oficioase se pot cere și vedea la subscrierul în Șiria (Világos).

Șiria, la 12/25 Iunie 1902.

Nicolau Lăzărescu m. p.,

793 2—3 preside al comit. paroch. Șiria.

Se caută

O calfă de faur

(covaclu) tânăr

care să se priceapă bine la potcovitul calilor. Doritorii să se adreseze dlui Ioan Benea, faur Șiria (Világos). 795 1—2

Un foarte potrivit local de prăvălie

pentru un comerciant de manufactură, sau de vestiminte, se află în Orăștie în un loc din cele mai potrivite, în o nouă casă. Localul poate fi luat în folosință cu 1 Sept.

Pentru informațiuni mai de aproape a se adresa la dl. Nicolau Mihaila, proprietar în Felkenyer u. p. Alkanyér. 796 1—3

60 (șasezeci) de acții

dela „Timișiana” 799 3—4

vând din mână liberă (toate la oaltă, ori separat). Adresa vânzătorului din bunăvoință se află la Administrațiunea acestui ziar.

Scăparea familiei.

Inscripțiunea de sus într'adevăr o merită

„Picăturile rusești”

ce se preparază în farmacia dlui Vasilie Mișinescu din Melencze.

Ele sunt un mijloc neîntrecut și excelent contra durerilor interne, de stomac, mistuire, materiă și intestine.

În timpul cel mai scurt dispar durerile amintite; lucră într'un mod binefăcător contra șgârșurilor, vânturilor (colic) și diaree; delătură grea și neplăcută provenite în urma stricării stomacului și din răceală; liniștește greața și face apetit; delătură respirățiunea grea, în lipsă extremă potolește tusa și ajută la defacerea flegmei; pasă puțină vată la dinții găuroși ușurează durerea. 704 20—20

Prețul 1 cor. 60 bani, (80 cruceri).

Dacă se trimite înainte 2 cor., medicamentul se expediază francat.

„Picăturile rusești” veritabile se pot căpăta numai în farmacia d-lui Vasilie Mișinescu în Melencze, (comitatul Torontal).

Institutul de credit pe pământuri în Sibiu.

(NAGYSZEBENI FÖLDHITELINTÉZET.)

Pe lângă condițiunile cele mai avantajoase dăm împrumuturi ipotecare

cu amortisare pe 30 ¹/₂, 38 și 40 ¹/₂ ani în rate de jumătate de an, în cari se cuprinde plătit: a atât a cametei, cât și a capitalului.

Împrumuturile se plătesc cu bani gata în valoarea nominală a scrisurilor ipotecare.

Arangarea împrumuturilor o efectuește încredințatul nostru

Szücs F. Vilmos în Arad

care poate da totodată toate deslășirile.

Institutul de credit pe pământuri în Sibiu.

(Nagyszebeni Földhitelintézet.)

Provocându-mă la anunțul de sus, rog onor. public doritor de împrumuturi ipotecare, ca și pân'acum și de-acum să se adreseze cu încredere la mine cu afacerile sale; principiul meu a fost și rămâne același, ca să prestez publicului în todeauna un serviciu solid.

Speșele de întabulare la dorință le anticipez; onorariul meu urmează ulterior.

Cu stimă:

Szücs F. Vilmos

Institut de credit pe imobile și pământuri

în Arad, Piața Boros Béni nr. 22 (Casa Spielmann)

(Etagiul I.)

784 —6

Instrumente musicale

cu cari ori-cine,
chiar și copii începând de la 5—6 ani,
poate cânta imediat

Nr. 1

Nr. 2

cele mai frumoase cântece, fără a avé cea mai mică idee de note sau musică. — Nr. 1 Piston 3.— cor. — Nr. 2 Clarinetă 2.75 cor., cu câte 48 cântece, din cari 12 sunt românești. La nemulțumire se înapoiază imediat banii. — Se expediază cu ramburs sau contramandat postal trimis înainte.

Singurul depositar pentru Austro-Ungaria și străinătate:

SAMU LINDENBERG

— BUDAPESTA, Hermina-ut nr. 21/D. —

Un mic extras din mulțumirile primite din România:
Prin aceasta am onoare a vă comunica, că am primit Clarinetul de care am rămas mulțumit și în acest cas îl pot recomanda și altora ca un bun instrument musical.
Am văzut la D-l T. Vasiliu din Galaț Clarinetul D-văstre și am rămas încântat de frumusețea cântecelor lui. Vă rog să mi trimiteți și mie unul cu ramburs.

G. Maghereanu — T.-Jiu.

Costică Grădinaru—Brăila
Str. Dorobanților Nr. 190.

P. Lăzărescu—Brăila.

APARAT DE RAS

cu care

ori-cine se poate rade cu cea mai mare siguranță fără a se tăia.

Acest aparat este cel mai nou, cel mai solid și cel mai practic din câte se află în comerț.

Prețul aparatului împreună cu cureaua de ascuțit și cele-lalte necesare este cor. 7.50.

La nemulțumire se înapoiază imediat banii. — Se expediază cu ramburs sau contramandat postal trimis înainte.

Singurul depositar pentru Austro-Ungaria și străinătate:

SAMU LINDENBERG, Budapesta, Hermina-ut nr. 21/D.

Un mic extras din mulțumirile primite din România:

Întrebându-l aparatul pentru ras, am rămas pe deplin mulțumit de ușurința cu care se poate rade, precum și de calitatea lui.

Cu stimă: A. Grigoriu.

Com. Bodești-Precistel.
Jud. Neamțu.

Domnul meu! Aparatul de ras furnizat prin magazinul D-v. dând rezultate satisfăcătoare și fără nici un inconvenient, vă arată mulțumirile mele. Salutându-vă, cu stimă:

Al. Costăchescu, șef de gară.
Gara Larga.

788 2—50

OPURI ȘI BROȘURI

Se recomandă

FOI PERIODICE

a executa următoarele:

INVITĂRI

BILETE DE LOGODNĂ
după dorință și în colorii

BILANȚURI

ANUNȚURI FUNEBRALE

• Tot felul de lucrări tipografice •

atingătoare de această bransă

PROGRAME

BILETE DE CUNUNIE
după dorință și în colorii

ADRESE

BILETE DE ÎNTRARE

Tipografia „Tribuna Poporului“

ARAD

Str. Deák Ferencz nr. 20

PREȚ-CURRENTURI
în ori-ce limbă

NOTE

STATUTE * LIBELE

CIRCULARE

• Diferite tipărituri pentru bănci •

CĂRȚI DE VISITĂ
diferite formate

MENU

PLICURI CU FIRMA

OBLIGAȚIUNI

Comandele primite se efectuează prompt și conștiințios.

CĂRȚI în COMISIUNE

Preturi moderate!

EDITURĂ PROPRIE